

*JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH*

*PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Katedra pedagogiky a psychologie*

*NADANÉ A TALENTOVANÉ DĚTI
NA PRVNÍM STUPNI
A PRÁCE S NIMI*

Talented and gifted children in a basic school

Diplomová práce

Autorka: Stanislava Kozlová

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Renata Jandová

PODĚKOVÁNÍ:

Ráda bych poděkovala Mgr. Renatě Jandové za pomoc při tvorbě této diplomové práce, dále všem pedagogům a ředitelům základních škol, kteří se podíleli na sběru potřebných dat.

PROHLÁŠENÍ:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Nadané a talentované děti na prvním stupni a práce s nimi“ vypracovala samostatně a použila jsem jen pramenů, které cituji a uvádím v příloženém seznamu literatury.

Prohlašuji, že v souladu s §47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích

dne:

Stanislava Kozlová

ANOTACE

Autorka: Stanislav Kozlová

Téma: Nadané a talentované děti na prvním stupni a práce s nimi

DIPLOMOVÁ PRÁCE 2009

Diplomová práce si klade za cíl zjištění metod při práci s nadanými a talentovanými dětmi. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se věnuje především pojmům a teoriím, které souvisejí s řešeným problémem. V praktické části se práce soustředí na metodiku vyhledávání nadaných a talentovaných jedinců pomocí dotazníkové metody. V práci jsou zdůvodněny použité otázky, jejich vyhodnocení a závěry, které z nich plynou. Byl zjištěn rozdíl ve vnímání jedinců ze strany některých rodičů a učitelů. Jako ideální prostředí pro vyhledávání těchto jedinců bylo stanoveno školní prostředí. V práci bylo použito kazuistiky, která umožňuje zhodnocení postavení nadaných a talentovaných dětí ve společnosti. V práci je také zmíněn legislativní rámec práce s nadanými a talentovanými dětmi společně s významem organizací, které se těmto jedincům věnují.

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Renata Jandová

Katedra pedagogiky a psychologie

ANNOTATION

Autoress: Stanislava Kozlová

Subject: Talented and gifted children in a basic school

GRADUATION THESES 2009

The thesis deals with talented and gifted children in a basic school. A main goal is detection of situation of work with talented and gifted children in a basic school. The thesis is separated into two basal parts - theoretic and practice. The theoretic part introduces terms and theories which are relate with studied problem. Practice part deals with methodology for detection of talented and gifted children. The thesis uses the question-form method. There is substantiated using questions and their evaluation . The important close is assignment that teachers and parents have a different view to children (from finding site). The teachers are closer to children, due to they have closer to find talented or gifted children. The thesis uses casuistic method for classification of children. Thesis also mentioned legislative ground in Czech Republic and organizations that is worked with talented and gifted children.

Leadership thesis: Mgr. Renata Jandová

Department of pedagogy and psychology

OBSAH

Úvod	7
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Genetika a její význam	10
2 Nadání, talent, schopnosti, vlohy	11
2.1 Nadání	13
2.2 Vymezení oblastí nadání dle jednotlivých autorů	13
2.3 Talent a schopnosti	13
2.4 Vlohy	14
3 Multidimenzionální modely nadání a talentu	14
3.1 Čtyři různé modely vysvětlující nadání	14
3.2 Vícefaktorový model: schopnost + tvořivost + motivace	15
4 Charakteristika nadaného dítěte.....	16
5 Sociální a emocionální problémy nadaných dětí.....	20
6 Možnosti práce s nadanými dětmi.....	23
6.1 Legislativní zázemí v České republice, která se zabývá prací s nadanými dětmi	23
6.2 Organizace pomáhající nadaným a talentovaným jedincům	24

II. PRAKTICKÁ ČÁST	27
1 Cíl praktické části.....	28
2 Předpoklady	28
3 Charakteristika zkoumaného vzorku.....	28
3.1 Základní informace o sběru dat	28
3.2 Problémy se získáváním dat	29
4 Použité metody – dotazník, kazuistika	30
4.1 Tvorba otázek a dotazníku	30
4.1.1 Dotazníková metoda	30
4.1.2 Popis výzkumného vzorku : otázky a jejich odůvodnění	31
4.2 Analýza a syntéza odpovědí a vyhodnocení dotazníku	35
4.2.1 Analýza jednotlivých otázek ve vztahu ke kolektivu/celku	35
4.2.2 Význam jednotlivých otázek pro vyhledávání nadaných nebo talentovaných jedinců	58
4.2.3 Poměrná analýza otázek	62
4.3 Kazuistika	63
Závěr	68
Seznam použité literatury	71
Seznam použitých příloh	75
Přílohy	76

ÚVOD

Vzhledem k vývoji společnosti v kontextu s trendy v ekonomické a sociální sféře by mělo být prvořadým úkolem vyhledávat a odborně pracovat s dětmi, které mají určité vlohy a nadání na určité specifické oblasti činnosti. Je to konstatování, které nemůže popřít žádný rozumně uvažující člověk. Nicméně realita je zcela odlišná a nadané a talentované děti jsou ve většině případů ze společnosti vyčleňovány, což je v současné době patrné především v našem českém prostředí.

Kde hledat základní příčiny tohoto stavu? Jednou z hlavních příčin je společnost jako taková. Talentované a nadané děti potřebují specifický přístup již od raného mládí. Zde se projevuje nátura společnosti, která v českém prostředí dává přednost celkovému průměru a není schopna akceptovat podprůměr (selekce do zvláštních škol), ale současně není schopna akceptovat i nadprůměr (jenž je stahován do průměru mnoha nepřímými represivními opatřeními). Kořeny tohoto negativního trendu vycházejí již z přístupu pedagogů na nejnižším stupni vzdělávacího systému, jak v mateřských školách, tak na prvním stupni základních škol. Analýzu problému a návrhy řešení byly z části řešeny v bakalářské práci Zdeňky Feriančíkové (2007), která se věnovala problematice nadaných dětí v mateřské škole. Nicméně ze závěrů výše zmíněné práce zcela jasně nevyplývá, jak je s nadanými dětmi konkrétně pracováno, jak se skutečně nadané děti dají rozeznat od dětí, které dovednosti a vědomosti získali pouze vlastní aktivitou či aktivitou svých rodičů, nebo jak by mělo být postupováno v jejich přirozeném rozvoji a „nedestruktivnímu“ začlenění těchto dětí do kolektivu [viz. závěr Feriančíková (2007), str. 51]. Nejdůležitější období pro rozvíjení a podchyčení talentovaných a nadaných dětí je právě první stupeň základních škol, kde se u těchto dětí naplno projeví jejich výjimečné schopnosti a zároveň se projevují jejich „slabá“ místa. Oba extrémny většinou vedou k vyčlenění z kolektivu a následné prohlubování sociálního „propadu“ těchto dětí. Pokud se v tomto věku nesetkají se skutečným pedagogem, tak tento propad pokračuje následně i na druhém stupni základních škol. V extrémním případě může lhostejnost a neochota pedagogů vést až k absolutní degradaci osobnosti a totální izolaci těchto jedinců. Bohužel, dnešní společnost navyklá a upřednostňující „průměr“, toto vyřazení často uvítá, aniž by si to sama uvědomovala.

Pouze hrstka nadaných a talentovaných dětí dostane šanci plně uplatnit své schopnosti ve společnosti. Přesná statistika bohužel není nikde vedena, což je další důkaz nezájmu společnosti stoprocentně využívat potenciálu nadaných a talentovaných dětí.

Na práci s nadanými a talentovanými dětmi má velký vliv i řada nepřímých okolností. Můžeme zmínit například praktickou neexistenci prostoru ve výuce k individuálnímu přístupu. Na papíře a v teoriích je vše v pořádku, ale praxe je zcela jiná. Dále neochotu pedagogů a ředitelů škol aktivně vyhledávat a individuálně pracovat s těmito dětmi, což do jisté míry může souviset s nízkou úrovní pedagogických pracovníků u nás, kde schopnější pracovníci odcházejí mimo školské prostředí díky ostudným a urážejícím platovým podmínkám. Nedostačující je i spolupráce mezi pedagogy, kteří obklopují žáky, a mohou podvědomě cítit, že je nadané děti v mnoha oborech převyšují. Nadaní jedinci se ovšem mohou v některých oborech stát slabšími a toho se někteří pedagogové snaží využít - „upozornit na slabá místa“. V neposlední řadě je nedostačující komunikace s rodiči těchto dětí. Nepřímých vlivů bychom mohly najít v této problematice jistě ještě mnoho.

Jak vyplývá z úvodu, řešení problému nadaných a talentovaných dětí je dlouhodobá záležitost a je nutné jí věnovat skutečně zvýšenou pozornost. Tato diplomová práce si neklade za cíl problém nadaných dětí na prvním stupni základních škol zcela vyřešit, ale ráda bych k němu přispěla dílčím pozorováním, kterého bude využito k pozdější ucelené syntéze problému nadaných a talentovaných dětí.

Historický pohled na pojem nadané a talentované dítě bylo zpracováváno a publikováno v práci Zdeňky Feriančíkové (2007), a tudíž není nutné se tomuto okruhu podrobněji věnovat a tato práce se zaměří především na vymezení pojmů a vlastní analýzu nadaných dětí na prvním stupni základních škol.

Práce je strukturována do úvodní obecné teoretické části, kde jsou vymezeny základní pojmy. V analytické části je představena dotazníková metoda, na jejímž základě byl vytvořen dotazník. Ten byl dán k vyplnění rodičům a učitelům tříd na 1. stupni základních škol.

V další části je dotazník vyhodnocen z několika pohledů:

- 1) vyhledávání a postavení nadaných a talentovaných žáků v rámci kolektivu
- 2) kazuistika a hodnocení již definovaných nadaných a talentovaných žáků
- 3) práce s nadanými a talentovanými žáky

TEORETICKÁ ČÁST

1 Genetika a její význam

Vliv dědičnosti na talent již pozoroval Francis Galton, behaviorální psycholog (polyhistor) a vědec 19. století. Galton zkoumal genetické souvislosti na 1000 případech „výjimečných“ mužů a zjistil, že pocházeli pouze z 300 rodin. Z tohoto výsledku usuzoval na fakt, že tendence k intelektovému nadání jsou dědičné. Významně se přitom spoléhal na reputaci daných osob. Své první výzkumy inteligence na základě fyziologických charakteristik založil na testování cca 9 000 zájemců, které měřil dle 17 ukazatelů včetně výšky, váhy, síly stisku ruky či schopnosti sensorického rozlišování. Galton soudil, že génus je výsledkem pouze genetiky a ne vlivem prostředí. Jeho největším přínosem v oblasti vědeckého zkoumání je však myšlenka, že rozložení většiny lidských vlastností se přibližuje křivce normálního rozložení, což se časem stalo základem mnoha moderních testů statistické významnosti (Sejvalová, 2008).

Při zjišťování genetických vazeb jakýchkoliv vlastností jsou výzkumní pracovníci nuceni hledat co možná nejpodobnější dvojice osob, na kterých by rozdílly a shody studovali. Nejinak je tomu i v případě zkoumání genetické podmíněnosti inteligence. Studie proto probíhají na párech dvojčat. Jak jistě víme, dvojčata existují ve dvou variantách a to jednovaječná (monozygotní – vzniknuvší z jedné spermie a jednoho vajíčka) a dvojevaječná (tedy dizygotní). Vzhledem k faktu, že jednovaječná dvojčata pocházejí z identického genetického materiálu (mají shodný genotyp), jsou ideálním předmětem zkoumání genetické determinace (Ruisel, 2000). Aby se ještě více eliminoval faktor vlivů prostředí, hledají se taková dvojčata, která jsou vychovávána zvlášť, a to např. z příčin adopce. Pokud se tedy nějaká vlastnost projeví jako shodná u identických dvojčat vychovávaných v jiném rodinném prostředí, lze s jistou mírou určitosti tvrdit, že jde o vlivy genetiky podmíněné. Z tohoto popisu je již jistě zřejmé, že najít dostatek takových párů identických dvojčat, která ještě navíc nesdílejí stejné rodinné prostředí, je úkol velmi nesnadný (Sejvalová, 2008).

Geny ovlivňující nadání a talent patří obecně k tzv. polygenně dědičným vlastnostem, které jsou dle definice silně ovlivnitelné vnějším prostředím. Například v rodině Bachů se hudbě věnovali téměř všichni členové rodu.

Proto byla manifestace genů kódujících hudební nadání vnějšími podmínkami silně kladně ovlivněna (Nečas a kol. 2000).

Vedle genetických dispozic hraje také důležitou roli blízké okolí dítěte. Rodiče velmi ovlivňují své děti. Uplatňují určité styly výchovy. Pokud rodiče preferují autoritářský styl výchovy, jsou do značné míry stanovená pravidla a děti mají malý prostor pro rozvíjení své tvořivosti. V rodině se poukazuje spíše na odměnu, popřípadě trest. Pro dítě se tento způsob stává pouze vnější motivací. Demokratický styl výchovy dítě ovlivňuje příkladem chování a jednání rodičů. Pak má rodič se svým dítětem dobrý vztah, založený na důvěře. Režim dítěte je volnější, ale ne bez pravidel.

2 Nadání, talent, schopnosti, vlohy

2.1 Nadání

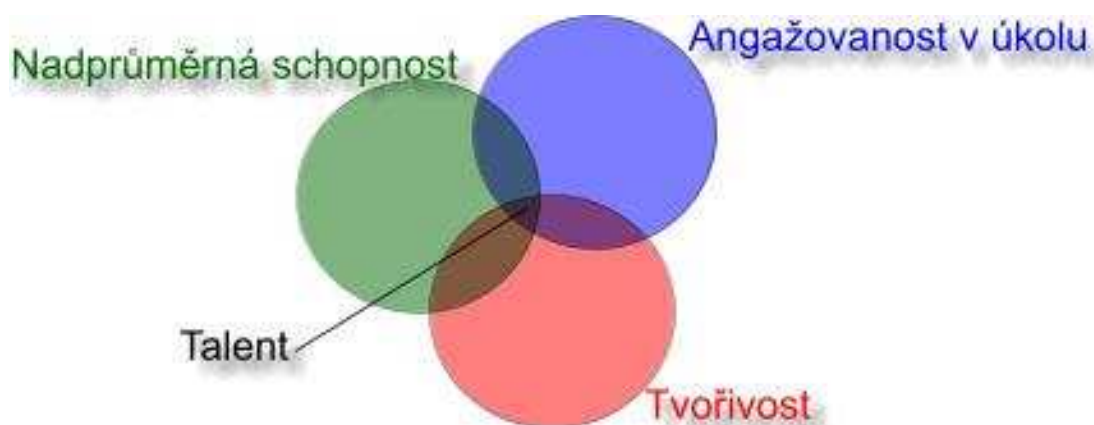
Co je to nadání a jak ho poznáme? Na tuto otázku není jednoznačná odpověď. Stejně jako se liší představy mnohých z nás o tomto pojmu, liší se od sebe i názory mnohých autorů. Hany (1987) zjistil, že existuje více než sto různých pojetí, jak si tento pojem lze vyložit. Jak poznáme nadané dítě? Je nadání dílem výhradně dědičných dispozic, nebo lze připisovat určitý díl také péči a vedení rodičů? Campbell (2001) uvádí, že vliv rodičů ovlivňuje nadání dítěte z 20 – 30%, což není výsledek, který by se mohl přehlédnout.

Rodič ovlivňuje dítě především svým výchovným stylem. Rodič je ten, který by měl dítě podporovat, vytvořit mu prostředí, ve kterém nejlépe bude moci rozvinout své nadání. Rodič spolu se svým dítětem by měl vytyčit cíle, které je možné uskutečnit, přihlédneme-li k věku a zkušenostem dítěte. Podporující rodinné zázemí je pro dítě otevřená cesta k možnosti projevit své schopnosti. Kulturně – společenské vlivy se projevují zejména ve složce poznání. Můžeme zastávat názor, že nadaní lidé jsou úspěšní, ale k úspěchu by spolu s inteligencí a sebedůvěrou měla vést také kázeň a vypěstované pracovní návyky. Učitel by neměl na nadaného žáka nahlížet pouze jako na soubor nadprůměrných schopností a inteligence, ale především by si měl všimnout toho, že má před sebou osobnost s odlišnými potřebami.

Kdo je nadaný žák? Nadaného žáka je možné vidět jako žáka, který svými schopnostmi a znalostmi přesahuje stanovené požadavky. Reaguje rychle, ve svých odpovědích nechybuje, objevuje tvořivé odpovědi, ze své iniciativy se zajímá o nové informace, snaží se je uplatnit.

Každé klady mají také své zápory. V tomto případě jsou nadaní jedinci často poznamenáni disproporcionalitou vývoje jednotlivých složek. Zatímco mají vysokou úroveň myšlení, jsou případy, kdy tělesný vývoj zaostává. (<http://www.rvp.cz/clanek,/460/18>)

Často se nadání a talent vyjadřuje modelem amerického pedagoga J. Renzulliho (1986), který ukazuje, že při diagnostice talentu je třeba přihlídnout k nadprůměrným schopnostem, angažovaností v úkolu a tvořivostí (viz obrázek 1).

Obr. 1 Renzulliho tříkomponentový model

(http://www.nadanedeti.cz/images/talent_kruhy.jpg)

Fořtík a Fořtíková (2007) uvádějí, že pojem nadání může zahrnovat:

1. kvalitativně osobitý souhrn schopností, které podmiňují úspěšné vykonávání činnosti
2. všeobecné schopnosti nebo všeobecné prvky schopností, které podmiňují možnosti člověka, úroveň a vlastnosti jeho činností
3. rozumový potenciál nebo inteligenci, celostní individuální charakteristiku poznávacích možností a schopností učit se
4. souhrn vloh, vrozených daností, projev úrovně a vlastností vrozených předpokladů
5. talent, existenci vnitřních podmínek pro dosahování vynikajících výsledků v činnosti

2.2 Vymezení oblastí nadání dle jednotlivých autorů

Kraft and Semke (2004) definuje sedm oblastí nadání: logické myšlení, mluvní dovednosti, prostorovou představivost, tvořivost, praktické nadání, pohyblivost a koordinaci těla a hudební nadání. F. J. Monkse a I. H. Ypenburg (2002) ovšem dělí nadání pouze na čtyři oblasti a to: oblast duševních schopností, intelektuálních výkonů, oblast tvořivosti a produktivnosti, oblast umění, výtvarné a múzické umění, oblast sociální, vůdcovské kvality. Fořtík a Fořtíková (2007) definují šest základních oblastí: intelektové schopnosti, kreativní myšlení, vědecké schopnosti, vůdcovství ve společnosti, mechanické (zručné) schopnosti a talent v krásném umění. Zevšeobecnit oblasti nadání se pokusila Laznibatová (2001), která definuje tři základní oblasti nadání a to 1. všeobecné znaky, 2. tvořivé znaky a 3. učební znaky.

Mezi všeobecné znaky řadí Laznibatová (2001) například velkou energii, vitalitu, široké spektrum zájmů, bohatý slovník, zájem o podstatu věcí, časné schopnosti používat abstraktní pojmy a mnoho dalších. Z tvořivých znaků zmíním především intelektovou hravost, fantazii, originalitu, představivost, silný smysl pro estetické cítění, impulzivnost, prudké reakce a další. V učebních znacích jsou projevy nadaných dětí patrné v brzkém čtení, rychlejším tempu učení, v radosti z každé intelektové aktivity, ze schopnosti nahlédnout do podstaty problému, v dobrém analyticko-syntetickém a logicko-algoritmickém myšlení, stejně jako v kreativním myšlení. Setkáváme se také s perfekcionalismem a sebekritickým myšlením (Fořtík a Fořtíková, 2007).

2.3 Talent a schopnost

Úroveň a stupeň rozvoje schopností vyjadřují pojmy talent a genialita.

Obecně můžeme vymežit schopnost jako psychickou vlastnost, která se projevuje tím, že se člověk dokáže naučit určitým činnostem a vykonávat je. Schopnosti souvisí s dovednostmi, avšak dovednost je speciálnější a schopnost obecnější.

Čáp a Mareš (2007) rozlišuje několik druhů schopností:

- intelektové
- senzomotorické
- umělecké

Předpokládá se, že schopnosti se utvářejí na základě vloh (Fořtík a Fořtíková, 2007).

Pedagogové a vědci pojmy nadání a talent striktně odlišují.

Termín „vysoké nadání“ odkazuje na mimořádné nadání ve více oblastech (například matematika, přírodopis). Pojem „talent“ pak pokládají za výstižný, pokud je někdo vynikající jen v jedné oblasti (např. matematika). (Monks a Ypenburg, 2002)

2.4 Vlohy

Vlohy jsou vrozené předpoklady pro vykonání nějaké mentální nebo senzomotorické činnosti. Cvičením se vyvíjejí schopnosti, vlohy však lze rozvíjet jen do určité míry. Nevztahují se jen k intelektuálním výkonům, ale i k emocionalitě. Rozlišují se vlohy obecnější (k zapamatování, k myšlení) a vlohy specifické (prostorová představivost, hudební sluch). V utváření vloh má významný vliv dědičnost. Na základě interakce vloh a sociálních zkušeností mohou vyplývat některé charakterové rysy osobnosti (<http://cs.wikipedia.org/wiki/vloha>).

3 Multidimenzionální modely nadání a talentu

3.1 Čtyři různé modely vysvětluující nadání

Model slouží ke znázornění skutečných souvislostí, je často zjednodušenou reprodukcí komplikovaných záležitostí:

1. Modely založené na schopnostech: vycházejí z domněnky, že intelektuální schopnosti jsou stabilní. Nejznámějším badatelem je Američan Lewis M. Terman (*1877 – †1956), který působil na Stanfordské Universitě a věnoval se bádání o průběhu života vysoce nadaných lidí. Začátkem dvacátých let 20. století začal uskutečňovat asi u 1500 vysoce nadaných žáků dlouhodobý výzkum. Zkoumal vysoce nadané osoby (v jeho výzkumném záměru byla dolní hranice IQ 135), které po dobu třiceti let života nevykazovaly změnu IQ (Monks a Ybenburg, 2002). Terman (1954) uvedl, že výzkumná data nasbíraná za mnoho let nestačí. Lidé z jeho výzkumné skupiny, kteří něčeho dosáhli, se prokázali nejen jako velmi inteligentní, nýbrž i jako schopní prosadit se jako vysoce motivovaní. Životopisy těchto lidí ukazují, že žili v pozitivně a podnětně vyladěném sociálním prostředí (Monks a Ybenburg, 2002).
2. Modely kognitivních složek: zaměřují se především na procesy zpracování informací. Mnozí badatelé navrhují místo kvocientu IQ mluvit o QI, vyjadřující kvalitu zpracování informací (Monks a Ybenburg, 2002).
3. Modely orientované na výkon: činí rozdíl mezi vlohami a realizací vloh.

Vlohy jsou předpokladem pro podání vynikajícího výsledku, avšak ne u všech lidí se přítomné vlohy rozvinou. Důležitou roli hraje výchova a podněcování dítěte. Výhodou vloh orientovaných na výkon je skutečnost, že věnují pozornost také činitelům, které stojí v cestě uskutečňování vloh. Modely jsou nejen popisné, ale i cíleně orientované (Monks a Ybenburg, 2002).

4. Sociokulturně orientované výkony: vysoké nadání se dá realizovat jen za vhodného spolupůsobení faktorů individuálních a sociálních. Zhodnocení zvláštních, či mimořádných výkonů je ve vysoké míře závislé na politickém pojetí a hospodářských předpokladech.

Uvedené modely se vzájemně nevylučují, akceptují různá hlediska, která mohou splývat v jeden celek.

3. 2 Vícefaktorový model: schopnost + tvořivost + motivace

Monks a Ybenburg (2002) píší, že vysoké nadání je znatelné, pokud je vyjádřeno mimořádnými výkony nebo činnostmi, zahrnuje nejméně tři znaky osobnosti a to vysoké intelektuální schopnosti, tvořivost a motivaci. Tyto znaky označujeme jako „triádu“.

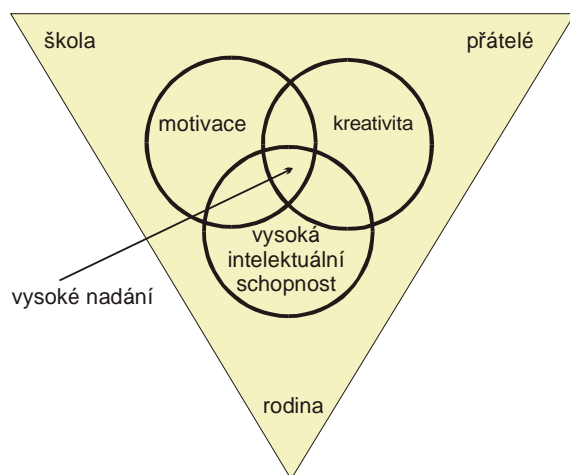
Vysoké intelektuální *schopnosti* = inteligence dané osoby, která se měří inteligenčním nebo schopnostním testem, je výrazně nadprůměrná, hodnota IQ leží kolem a nad hodnotou 130. V měřítku populace 5 – 10 %.

Motivace = znamená, že někdo má vůli a sílu provést určitou úlohu nebo dokončit započatou práci, obsahuje i citovou složku.

Tvořivost (kreativita) = je schopnost vytvářet neotřelé, jedinečné koncepce, mít originální nápady a uskutečňovat je na základě samostatného a produktivního myšlení.

Svůj model vyjádřili graficky pomocí trojúhelníku, kde se ve vrcholech nachází škola, přátelé a rodina. Tyto tři faktory definují vliv prostředí. Uvnitř trojúhelníku jsou tři kružnice: motivace, kreativita a vysoké intelektuální schopnosti, jejíž průnik definuje vysoké nadání (obr. 2).

V diplomové práci byl použit dotazník, který má více méně zahrnovat dva základní Monkse a Ybenburgovi (2002) faktory, které ovlivňují nadané jedince a to je škola a rodina. Otázky v dotazníku zase sledují kreativitu a schopnosti.

Obr. 2 Vícefaktorový model vysokého nadání se třemi osobnostními znaky (vysokými intelektuálními schopnostmi, motivací, tvořivostí) a třemi sociálními okruhy (rodinou, školou a okruhem přátel).

(Monks a Ybenburg, 2002, obr. 2, str. 23)

4 Charakteristika nadaného dítěte

Základním předpokladem je úroveň rozumových schopností, avšak není možné poukazovat pouze na výsledky inteligenčního testu. Odborníci se domnívají, že intelekt tvoří základ pro rozumové nadání v kombinaci s dalšími výkonnými, osobnostními a společenskými faktory. Shodují se také na tom, že identifikace by neměla být jednorázová činnost. Výhodným řešením by bylo, kdyby probíhala v několika etapách. Renzulli a Reis (1985) navrhuji čtyři etapy identifikace.

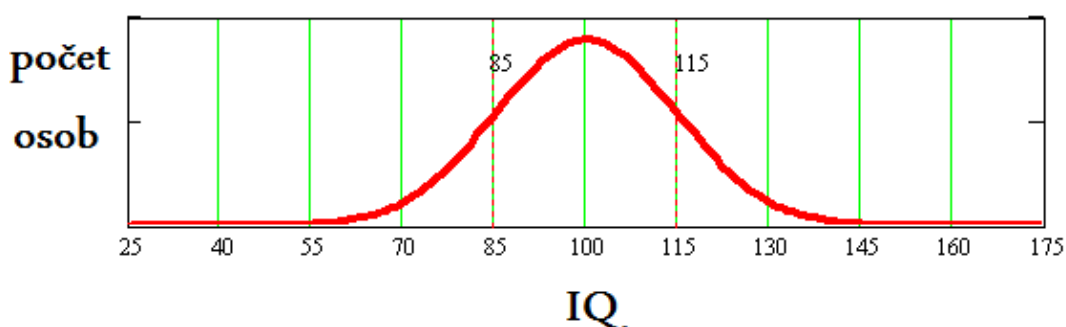
- 1) Navržení na základě výsledného testu (standardizovaný inteligenční nebo výkonnostní test).
- 2) Navržení učitelem.
- 3) Alternativní cesty. Nominace dalších osob, které žáky dobře znají. Tato kategorie zahrnuje také výsledky testu tvořivosti.
- 4) Závěrečný návrh (bezpečnostní krok). Návrhy ostatních učitelů.

Kritéria intelektového nadání dle Gagného výsledného inteligenčního kvocientu (Jurášková, 2003):

- mírně nadaní jedinci s vyšším IQ než 120 tvoří asi 10% celkové populace
- středně nadaní jedinci s IQ 135 a více tvoří asi 1% celkové populace
- vysoce nadaní jedinci mají IQ vyšší než 145 a je jich jen 0,1%
- výjimečně nadaní jedinci s IQ 155 a více tvoří v populaci jen 0,01%
- extrémně nadaní jedinci s IQ nad 164 tvoří celkově 0,001% populace
(dle Fořtík a Fořtíková, 2007, str.13)

Kritéria intelektového nadání dle Nordbyho výsledného inteligenčního kvocientu (Jurášková 2003):

- bystrý jedinec – IQ 115 a více, výskyt v populaci 1:6 – 1:44
- nadaný jedinec – IQ 130 a více, výskyt v populaci 1:44 – 1:1000
- vysoce nadaný jedinec – IQ 145 a více, výskyt v populaci 1:1000 – 1:10 000
- výjimečně nadaný jedinec – IQ 160 a více, výskyt v populaci 1:10 000 – 1:1 000 000
- velmi vysoce nadaný jedinec – IQ 175 a více, výskyt v populaci 1:1 000 000

obr. 3 Gaussova křivka rozložení intelektu podle směrodatných odchylek.

Dle: (<http://www.ceskaskola.cz>).

Od počátku 19. století, kdy se odborníci začali systematicky věnovat studiu rozumového vnímání, vznikají různá pojetí nadaných dětí a různá doporučení, jak s nimi ve škole i v širším sociálním prostředí pracovat (Fořtík a Fořtíková, 2007).

Fořtík a Fořtíková (2007, str. 14) uvádějí definici nadání, která pochází ze zasedání „Columbus Group“ z roku 1991: „Nadání je asynchronní (nerovnoměrný) vývoj, ve kterém se kombinují zrychlené rozumové schopnosti a zvýšená intenzita k vytvoření vnitřních zkušeností a povědomí, které jsou svou kvalitou odlišné od normy. Tato nerovnoměrnost se zvyšuje spolu s vyšší intelektovou kapacitou. Tento fakt (jedinečnost) činí nadané zranitelnými a vyžadují tak změny v rodičovské výchově, školním vzdělávání i poradenské činnosti, aby se mohli optimálně rozvíjet“.

Freemanová (1998) definuje z oblasti pedagogiky a psychologie nadané děti jako jedince, kteří jsou nositeli některých následujících charakteristik:

- předčasný vývin v oblasti, která souvisí s organizovanou soustavou poznatků
- vlastní způsob učení
- nadšení pro výkon související s vnitřní motivací nadaného jedince k učení

Laznibatová (2001) popisuje nadané děti ve třech základních oblastech:

A) Všeobecné znaky - velká energie, vitalita, široké spektrum zájmů, bohatý slovník, rané čtení, časté schopnosti používat abstraktní pojmy, pochopit význam cizích slov a používat je, zájem o podstatu věcí, vztahů, vynikající paměť a pozornost, celkově nízká unavitelnost v duševních činnostech, zájem o náročná témata jako je filozofie, etika, náboženství, sklony vést diskuse na tato témata.

B) Tvořivé znaky - intelektová hravost, bohatá fantazie, originální nápady, expresivita v názorech a ve vyjadřování, pružnost a hravost myšlení, úsilí o jedinečnost a neopakovatelnost nápadů v pracích, vyvinutý smysl pro estetické cítění a vidění věcí, častá impulzivnost, výbušnost, prudké reakce, emocionální citlivost a zranitelnost.

C) Učební znaky - děti začínají se vším dříve než ostatní, rychlé tempo učení, lehké učení a radost z každé intelektové aktivity, bystrost při pozorování, schopnost rozeznat všechny detaily, schopnost vniknout do podstaty problému, tendence k strukturování problémů, dobré analyticko – syntetické, stejně jako logicko – algoritmické myšlení, zároveň kreativního myšlení, schopnost najít více řešení problému.

Winebrennerová (2001) charakterizuje nadané žáky ve dvou ohledech:

- pozitivním
- negativním

Nadané děti v pozitivním ohledu mohou být:

- extrémně vyspělé v kterékoliv oblasti učení a výkonu
- mohou vykazovat asynchronní vývoj
- mohou mít na svůj věk širokou slovní zásobu a vyspělý verbální projev
- mohou mít velmi dobrou paměť
- mohou se některé věci naučit rychle bez pomoci druhých
- mohou zvládat složitější myšlenkové operace než vrstevníci
- mohou vykazovat schopnost práce s abstraktními myšlenkami s minimem konkrétních zkušeností pro pochopení
- mohou vidět jasně vztahy, příčiny a následky
- mohou vidět vzorce, vztahy a souvislosti, které jiní nevidí
- mohou vždy přicházet s „lepšími způsoby“ řešení věcí, navrhují je spolužákům, učitelům, dospělým – ne vždy vhodným způsobem
- mohou dávat přednost komplexním a náročným úkolům
- mohou být schopné přenášet své vědomosti do nových situací a řešení problémů
- mohou se chtít podělit o vše, co vědí
- mohou být zvědavé na všechno, co se děje okolo nich, a klást nekonečné otázky
- mohou být nadšenými a ostražitými pozorovateli
- mohou být horlivé, někdy extrémně citlivé i vznětlivé, dokážou být zcela pohlceny aktivitami nebo myšlenkami
- mohou mít často mnoho (neobvyklých) zájmů, koníčků a sbírek
- mohou být silně motivovány dělat to, co je zajímá, a to svým vlastním způsobem, raději pracují nezávisle, některé dokonce samostatně
- mohou mít obrovskou míru energie
- mohou mít cit pro krásno a lidské pocity, emoce a očekávání
- mohou mít zvýšený smysl pro spravedlnost, morálku a fair play, mohou se zajímat o globální problémy
- mohou mít sofistikovaný smysl pro humor

Nadané děti v negativním pohledu mohou:

- odmítat práci nebo pracují nedbale
- být nervózní při tempu práce třídy, které považují za nedostatečně aktivní, nebo když nevidí jasný pokrok v práci
- protestovat proti rutinní a předvídatelné činnosti
- klást choulostivé otázky, vyžadující zdůvodnění, proč se mají věci dělat určitým způsobem
- odmítat určování práce a příkazy
- snít v průběhu dne
- ovládat třídní diskuse
- být panovačné k učitelům i spolužákům
- být netolerantní k nedokonalosti vůči sobě i ostatním
- přecitlivěle reagovat na kritiku, snadno se rozpláčou
- odmítat se podřídit
- odmítat kooperativní učení
- „hrát divadlo“ a rušit spolužáky
- se stát „třídním šaškem“

5 Sociální a emocionální problémy nadaných dětí

Učitelé, kteří pracují s nadanými dětmi, se občas domnívají, že nejlepší cestou jak jim pomoci je klást na ně náročné úkoly. Dokonce i výzkumní pracovníci se dříve domnívali, že nadané děti nemívají žádné sociální či emocionální problémy, které by přímo souvisely s jejich nadáním. Nicméně práce Termana (1926) udělaly nadaným dětem "medvědí službu" v tom smyslu, že zdůrazňovaly dobrou adaptabilitu nadaných dětí v širší společnosti. Až po delší době se začala projevovat skutečnost, že i vysoce nadaní mohou mít specifické problémy, které vycházejí z jejich disharmonického vývoje. Na jedné straně vysoce akcelerované schopnosti intelektové (kognitivní), na druhé straně nedostatečné kompetence sociální a časté emocionální asynchronie (Webb, 1993).

Klasifikaci sociálních a emocionálních potřeb vytvořil americký psycholog James T. Webb (1994). Tuto klasifikaci představila Sejalová (2004).

Endogenní příčiny

- **Nerovnoměrný vývoj.** Motorické schopnosti, specificky jemná motorika často u nadaných dětí zaostává za kognitivními schopnostmi, především v předškolním věku. Důsledkem mohou být emocionální výlevy či intenzivní frustrace.
- **Vrstevnické vztahy.** Nadaní předškoláci a děti v prvních ročnících (převážně vysoce nadaní) se snaží organizovat své okolí (jak lidi, tak věci). Ve své snaze o důslednost zdůrazňují pravidla, která aplikují na druhé. Vynalézají složité hry a snaží se organizovat spoluhráče, což často vyústí v odpor vrstevníků.
- **Rozsáhlá sebekritika.** Schopnost vidět možnosti a alternativy může u mladých nadaných vzbuzovat idealistické představy o tom, čím by mohli být a zároveň snižovat jejich vlastní sebehodnocení, protože vidí, jak daleko jsou od dosažení ideálu (Adderholt-Elliott, 1989; Powell, Haden, 1984; Whitmore, 1980).
- **Perfekcionismus.** Schopnost vidět ideální výsledky spolu s emocionální intenzitou vede nadané děti k nerealisticky vysokým očekáváním od sebe samých. Asi 15-20% mimořádně nadaných dětí je významně brzděno perfekcionismem v některé etapě své akademické dráhy, někdy i v pozdějším životě.
- **Vyhýbání se riskování.** Stejným způsobem, jak nadaní vidí své možnosti, vidí také úskalí v řešení daných situací.
Vyhýbání se potenciálnímu problému může znamenat vyhnout se riziku a může také vyústit v jejich neprospívání (Whitmore, 1980).
- **Multipotencialita.** Nadané děti mají často více oblastí, ve kterých vynikají a mohou být angažovány v různorodých aktivitách až do krajní míry. I když to většinou nepředstavuje problém pro samotné dítě, může to představovat problém pro jeho rodinu. Mohou se objevit rozpaky např. při volbě povolání.
- **Nadané děti s handicapem (dvakrát výjimeční).** Fyzické handicap mohou způsobovat sociální či emocionální problémy. Intelekt může být vysoký, ale motorické nesnáze díky např. mozkové obrně, mohou bránit expresi potenciálu. Handicapy sluchové či nevidomost mohou vzbuzovat frustraci. Nadané děti s postižením inklinují k sebehodnocení na základě svého postižení, nikoliv dle nadání, které by bylo schopno tyto handicap do jisté míry kompenzovat.

Exogenní příčiny

Nedostatek pochopení a podpory nadaných dětí a někdy i skutečná rozporuplnost či nepřátelství vytvářejí specifické problémy, které vycházejí z externích zdrojů (Webb, 1994). Některé časté problémové vzorce jsou:

- **Kultura školy a její normy.** Již z definice jsou nadané děti "jiné", pokud je srovnáváme s vrstevníky a vyžadují jiné vzdělávací zkušenosti (Webb, 1994). Nicméně školy se všeobecně zaměřují na seskupování dětí dle věku. Dítě často čelí dilematu: podřídí se očekávanému průměru nebo se postaví do role nonkonformisty.
- **Očekávání druhých.** Nadané děti - především ty kreativnější - se často nepodřizují. Nonkonformisti vyzývají a narušují tradice, rituály, role a očekávání. Takové chování často ústí v pocit nejistoty u druhých lidí. Nadané dítě (citlivé na nejistotu druhých) může jako důsledek začít své schopnosti skrývat.
- **Vrstevnické vztahy.** Nadané děti potřebují několik skupin vrstevníků, aby našly uplatnění pro své různorodé zájmy. Jejich vysoká úroveň schopností je může zařadit mezi starší spolužáky. Mohou si také vybírat přátele mezi hrdiny svých knih (Webb, 1994). Takové děti jsou pak vnímány jako "samotáři." Konflikt mezi zapadnutím do skupiny a vlastní individualitou může být velmi stresující.
- **Deprese.** Deprese jsou většinou projevem vzteku na sebe sama či na situaci, kterou má jedinec jen málo pod kontrolou. Špatné umístění dítěte ve vzdělávacím systému může u mladého nadaného jedince způsobovat pocit chycení do pastí pomalosti. Dítě se tak uzavírá do depresivních stavů, protože se cítí uvězněno v neřešitelné situaci.
- **Vztahy v rodině.** Rodina nejvýznamněji ovlivňuje vývoj sociálních a emocionálních kompetencí dítěte. Když se vyskytnou problémy, není to proto, že by je rodiče u svého nadaného dítěte chtěli uměle vyvolávat. Hlavními důvody jsou nedostatek informací či nedostatek podpůrných schopností, kterými rodiče nadaného dítěte disponují.

6 Možnosti práce s nadanými dětmi

Pro rozvoj nadání dítěte je důležitá soustavná péče rodičů a později pedagoga. Je třeba podporovat dítě ve zvědavosti již od útlého dětství, dokázat se dítěti věnovat, i když se jeho otázky zdají být dospělým zbytečné, nebo se zrovna otázka „nehodí“ a zdržuje je od práce. *Jak začít?*

Od narození do jednoho roku dítěte je potřeba dítě stimulovat k činnostem, rozvíjet jeho vnímání. Důležitá je komunikace. Mluvit na dítě, zpívat mu písničky a podobně. Jako dobrý stimul nám mohou posloužit hračky nejrůznějších tvarů a vzorů. V období mezi prvním a druhým rokem života by se dítě mělo naučit pojmenovávat předměty, k tomu by mělo mít dostatečné množství podnětů. Formou tvůrčích her počítat, setkávat se s barvami a velikostmi nejrůznějších předmětů. Období mezi druhým a třetím rokem nastává ze strany dítěte záplava otázek k dospělým. Následuje období tzv. „odrazového věku“, týká se tří až čtyř let dítěte. V tomto období je možnost seznamovat dítě se začátky matematiky, a to s délkou, váhou a obsahem. V předškolním věku mezi čtyřmi až pěti roky rozvíjíme početní dovednosti dítěte, čtení, měření, snažíme se seznámit dítě s novými pojmy formou tvůrčí hry. Začátek školní docházky ve věku pěti až sedmi let navazuje na předchozí zkušenosti dítěte. Rozšiřují se znalosti z oblasti matematiky, českého jazyka a také vědy.

Dítě se detailněji setkává například s částmi těla člověka, přírodními silami a vlivy, rozlišováním materiálů a to formou různých cvičení. S nástupem do školy se nadaný žák značně odlišuje od svých spolužáků (Krafft a Semke, 2003).

6.1 Legislativní zázemí v České republice, která se zabývá prací s nadanými dětmi

Vyhláška o vzdělání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

(http://www.centrumnadani.cz/UserFiles/Docs/kurzy/VYHLASKY_C.72_a 73-05.pdf)

Vzdělávání žáků mimořádně nadaných dle §12.

(1) Mimořádně nadaným žákem se pro účely této vyhlášky rozumí jedinec, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých rozumových oblastech pohybových, uměleckých a sociálních dovednostech.

(2) Zjišťování mimořádného nadání žáka provádí školské poradenské zařízení.

(3) Pro mimořádně nadané žáky *může* ředitel školy vytvářet skupiny, ve kterých se vzdělávají žáci stejných nebo různých ročníků v některých předmětech.

Individuální vzdělávací plán dle § 13.

Z obsahu vyhlášky vyplývá: vzdělávání mimořádně nadaných se *může* uskutečňovat podle individuálního vzdělávacího plánu (IVP), vycházejícího ze vzdělávacího programu školy, závěrů psychologického vyšetření a vyjádření zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka. Je závazným dokumentem, je součástí dokumentace žáka. Vyhláška dále ustanovuje obsah IVP, určuje, do kdy musí být IVP zpracován. V platnost přichází IVP po písemném potvrzení od ředitele školy a zákonného zástupce žáka.

Přerazení do vyššího ročníku dle § 14.

Z obsahu vyhlášky vyplývá: ředitel školy *může* přeradit mimořádně nadaného žáka do vyššího ročníku bez absolvování předchozího ročníku na základě zkoušky před komisí, kterou jmenuje ředitel školy. Dále se stanovují podmínky zkoušky. Ředitel školy stanovuje: komisi (je nejméně tříčlenná), termín zkoušky, obsah, formu a časové rozložení zkoušky. Výsledek zkoušky určí komise hlasováním. V případě shody rozhoduje hlas předsedy komise. Ředitel školy sděluje výsledek zákonnému zástupci žáka nebo zletilému žákovi.

(www.centrumnadani.cz/vzdelavani-ucitelu/studenti.html)

6.2 Organizace pomáhající nadaným a talentovaným jedincům

1. **WCGTC** (World Council for Gifted and Talented Children – Světová rada pro nadané a talentované děti.

2. **ECHA** (European Council for High Ability, its study and development – Evropská rada pro vysoké schopnosti, jejich výzkum a rozvoj). Pobočkou ECHA je společnost pro talent a nadání.

Zakladatelkou společnosti ECHA je Prof. Joan Freemanová, psychologka zabývající se výzkumem nadání, která ve své knize *Gifted Children Grown Up* (London, 2001) uvádí dva důvody, proč pomáhat nadaným dětem a realizovat jejich potenciál:

- 1) Individualita jedince – každá lidská bytost by měla dosáhnout plného rozvoje své osobnosti.
- 2) Celospolečenský přínos – budoucnost každé společnosti závisí na rozvoji její mladé generace.

(www.talent-nadani.cz/texty/nadane_deti1.html)

Mezinárodní společnost ECHA organizuje množství aktivit, které mohou pomoci pedagogům i rodičům nadaných dětí. Mezi aktivity patří - diskuze s odborníky a předávání rodičovských zkušeností v Klubu rodičů STaN (Společnost pro talent a nadání), zahraniční konference, diskuze na internetových stránkách. Na internetových stránkách organizace ECHA nalezneme také zajímavé tipy jak zabavit nadané dítě a jaké knihy by nadané dítě mohly zaujmout (rozděleno do několika kategorií: např. proč je to tak, věda, země, beletrie apod.). V oddělení tipy nalezneme také odkazy na internetové zdroje pro zvědavé děti, kde nalezneme např. fyzikální pokusy, návody pro začínající chemiky, učebnici astro fyziky apod.

(www.talent-nadani.cz)

3) Centrum nadání – místo pro nadané děti a jejich rodiče, vzdělávací a odborné aktivity.

Centrum nadání nabízí možnost diagnosticko – poradenských služeb, rozdělených dle věku dítěte, již od 2,5 let dítěte. Každá z diagnostických služeb je zpoplatněna. Výsledky vyšetření nenahrazují výsledky z pedagogicko – psychologické poradny, slouží především jako objektivní posouzení míry rozumových schopností a možností dalšího rozvoje. Centrum nadání dále poskytuje na svých internetových stránkách: nabídku pobytových campů pro mládež, pro rodiny s dětmi, pro předškoláky, IQ hádanky na každý týden, kurzy pro školy, odborné prezentace a jiné. Poskytuje také poradenství v oddělení poradna (www.centrumnadani.cz).

4) Nadané dítě – portál pro rodiče a pedagogy, kterým záleží na rozvoji a talentu jejich dětí.

Z nabídky služeb jmenujme zejména diagnostické služby, internetovou poradnu, články o rozvoji nadání, projekty, školení a přednášky, recenze, metody a formy práce s nadanými dětmi. Dále pak možnost nákupu produktů se zaměřením na rozvoj nadaného dítěte (výukové programy, knihy apod.). (www.nadanedite.cz)

5) Mensa – nevýdělečné apolitické sdružení nadprůměrně inteligentních lidí bez rozdílu rasy a vyznání. Jedním z požadavků členství je dosažení věku čtrnácti let, s hodnotou IQ 130 a výše. Organizaci Mensa uvádím pouze orientačně (www.mensa.cz).

6) Portál: www.talenty.eu – web pro talentované a nadané děti. ZŠ JUDr. J. Mareše.

Základní škola JUDr. J. Mareše ve své koncepci vychází z faktu, že každé dítě má nějaké nadání o různé intenzitě většinou v jedné oblasti. Škola se snaží o vyhledávání této dispozice a určuje další směřování. Škola využívá moderní dostupné techniky (výukové programy, interaktivní tabule, mentální mapy apod.). Nacházíme zde i nabídku školení pro veřejnost. Součástí školy je také Klub rodičů nadaných dětí, kde se rodiče formou seminářů dozvídají nové a zajímavé informace (www.talenty.eu).

PRAKTICKÁ ČÁST

1 Cíl praktické části

Hlavní cíl diplomové práce je především zjištění stavu práce s nadanými a talentovanými dětmi na prvním stupni základní školy. Vedlejší cíle diplomové práce jsou: studium vyhledávacích mechanismů nadaných a talentovaných jedinců (použita dotazníková metoda + kazuistika), samotná práce s nadanými dětmi a zhodnocení stavu legislativy a organizace, zabývajícími se nadanými a talentovanými dětmi.

2 Předpoklady

P1: Předpokládám, že každá škola má mechanismus, jak podchytit nadané žáky, a aktivně se zapojuje do jejich vyhledávání.

P2: Předpokládám, že blíže k rozeznání nadaného nebo talentovaného dítěte má učitel než rodič.

P3: Předpokládám, že dotazníková metoda může jasně ukázat na nadané nebo talentované dítě a je schopna mapovat postavení těchto jedinců v kolektivu.

P4: Předpokládám, že kazuistika ukazuje určitý vývoj a postavení nadaných a talentovaných jedinců a může ukázat směr k jejich podchycení.

P5: Předpokládám, že existuje legislativní prostředí pro práci s nadanými dětmi.

P6: Předpokládám, že existuje dostatek organizací, které se věnují problematice nadaného a talentovaného dítěte.

3. Charakteristika zkoumaného vzorku

3.1 Základní informace o sběru dat

Pro vyplnění dotazníku byly osloveny čtyři základní školy. Dvě základní školy ve městě České Budějovice a dvě ve městě Jindřichův Hradec. Dle zaměření této diplomové práce jsem se věnovala pouze 1. stupni ZŠ (1. - 5. třída).

Z celkového vzorku šetření vznikl problém pouze ve třetím ročníku. Ze žádné z oslovených základních škol se mi nepodařilo sehnat patřičný počet vyplněných dotazníků, proto třetí ročník do své práce nezačleňuji. V 1. ročníku bylo k šetření podrobena 16 dětí, z toho 10 dívek a 6 chlapců. Ve 2. ročníku bylo celkem 24 dětí, z toho 11 dívek a 13 chlapců. Ve 4. ročníku bylo celkem 15 dětí, z toho 8 dívek a 7 chlapců. V 5. ročníku bylo 18 dětí, z toho 4 dívky a 14 chlapců. Celkový počet sledovaných žáků je 73.

Učitelé na jednotlivých základních školách poskytli informace dle svého svědomitého uvážení.

Zcela vyplněné dotazníky získat také od rodičů byl již úkol patřičně těžší. Popsat, v jakém stavu jsem dotazníky od rodičů obdržela, není předmětem této práce, avšak je nutné podotknout, že celkový vzhled i styl vyplnění dotazníku také mnoho prozradil.

Na vyplnění dotazníku se podíleli 4 učitelé a 73 rodičů. Celkově se výzkum týkal žáků 1. až 5. tříd základní školy s výjimkou třetího ročníku.

3.2 Problém se získáváním dat

Vedení každé ze základních škol se projevilo svým osobitým způsobem na dotaz ke spolupráci při řešení problému. V Jindřichově Hradci jsem se setkala jak s vlídným tak i s naprosto odmítavým přístupem. Přístup vedení k poměrně aktuální problematice na jedné ze základních škol v Jindřichově Hradci mě poněkud nemile překvapil. Po celkovém objasnění tématu a cíle diplomové práce, včetně koncepce dotazníku, který je pro tuto práci pilotní, následovalo příslibení spolupráce. Při opětovném setkání v domluveném termínu mi bylo sděleno, že spolupráce na vyplnění dotazníku není možná, z důvodu ochrany osobních údajů, (což je poněkud absurdní při celkové anonymitě dotazníků), z výše uvedeného vyplývá:

1) škola vykazuje absolutní nezájem se danou problematikou vůbec zabývat - dá se předpokládat, že podobný přístup není v České republice výjimkou. Bohužel je to důsledek několika faktorů a) odmítání spolupráce na základě absolutního nezájmu škol, b) absolutní nekompetentnost některých ředitelů škol, c) neschopnost informovat ředitele a učitelskou veřejnost o výsledku výzkumů vědeckých pracovníků, d) absolutní arogance ředitelů škol při spolupráci s "jen" studentem pedagogické fakulty.

2) škola se může obávat výsledků šetření - což by znamenalo pro vyučující práci navíc.

4. Použité metody – dotazník, kazuistika

4.1 Tvorba otázek a dotazníku

4.1.1 Dotazníková metoda

Při této metodě se shromažďování dat zakládá na dotazování osob. Je určena pro hromadné získávání údajů a patří mezi nejfrekventovanější metody pedagogických výzkumů. Osoba, která vyplňuje dotazník, se označuje jako respondent, úkolové jednotky se nazývají položky nebo otázky (pojem položka je širší, může zahrnovat i požadavek nebo výzvu: zaškrtni, označ).

Vztah tazatele a dotazovaných - důležité je navodit takovou atmosféru, aby respondent pochopil, že tazatel hledá informace pro společensky hodnotné cíle a byl přesvědčen o užitečnosti informací, které podává.

Výzkumný pracovník určí velikost vzorku, kterému má být dotazník rozeslán nebo předán, a to buď metodou náhodného výběru, nebo na základě odborné úvahy.

Při sestavování dotazníku se musíme rozhodnout, zda použít dotazník strukturovaný, nestrukturovaný nebo kombinovaný. Délka dotazníku závisí na složitosti problému, který chceme zkoumat, ale také na věku a schopnostech respondentů, na jejich časových možnostech (a také na schopnostech tazatele).

Předvýzkum by měl prověřit jasnost, jednoznačnost a smysluplnost otázek. Tato část je řešena v této kapitole 4.1.2 otázky a jejich odůvodnění.

Každý tazatel by si měl svůj dotazník vyplnit především sám a potom ho ještě vyzkoušet na malém vzorku respondentů. Podle získaných poznatků může některé otázky ještě upřesnit, doplnit nebo přeformulovat jejich znění.

Pozitivní na dotazníkové metodě je jeho snadná aplikace při získávání základních dat, i když vždy záleží na charakteru samotných dotazníků. Musíme se držet zásady, že dotazník musí být pro potenciálního dotazovaného co nejjednodušší, abychom nedostávali zkreslená data v důsledku nechutě vyplňovat složitý dotazník. Přesto musí být jasně zaměřeno na problém, který chci řešit, v našem případě získání dat, jak o rozpoznání nadaného nebo talentovaného žáka ve třídě (popřípadě v rodině), tak následně o práci s tímto jedincem.

Velké úskalí této metody vězí především v osobě, která dotazníkovou metodu používá. Jak v otázce volby jednotlivých otázek, tak v podobě vyhodnocení otázek.

Většina „psychologů“ využívá k hodnocení určité psychologické modely, které v mnoha případech nedovolují exaktně posoudit daný problém.

Zpracování výsledků výzkumu - odpovědi je třeba nejprve kategorizovat a teprve potom se mohou kvantifikovat. Z hlediska objektivace dat získaných dotazníkem je důležité spojovat jeho užití s dalšími metodami, které doplní, prohloubí a zpřesní výsledky. Získané výsledky lze prezentovat formou tabulek, grafů a dále zpracovávat statistickými i dalšími metodami (Skalková, 1983).

4.1.2 Otázky a jejich odůvodnění

V tvorbě otázek bylo vycházeno z práce Winebrennerová (2001), která charakterizuje nadané jedince ve dvou ohledech (pozitivní a negativní; viz. kapitola charakteristika nadaného dítěte). Proto základními skupinami je tzv. pozitivní skupina otázek (dále jen **P**) a negativní skupina otázek (dále jen **N**). Pojmy pozitivní a negativní jsou pouze sortitativní. To znamená, že nemají vztah ke skutečným pozitivním nebo negativním vlastnostem jedince. Hlavním vodítkem pro rozdělení je vnímání vlastností okolím, včetně učitelů a rodičů.

Paralelně byly otázky rozděleny do tří podskupin: 1) otázky týkající se chování jedince v kolektivu, 2) otázky týkající se vlastností a 3) otázky vázané k individuální práci a vnímání. V dotazníku byly některé otázky záměrně posunuty do jiné kategorie (prohození skupiny 1 se skupinou 3 a naopak), aby nedošlo k podvědomému (ze strany rodičů a vyučujících) zkreslení hodnotící skupiny.

1) otázky týkající se chování jedince v kolektivu

a) *straní se kolektivu N*; otázka, která charakterizuje postavení jedinců v kolektivu. Nicméně, nemusí vypovídat pouze o výjimečnosti jedince, ale i o krátkodobých osobních problémech nebo zastrášenosti jedince před kolektivem. Stranění se kolektivu může být dobrá indicie, jak poznat (ve spojení s dalšími), že třída má výjimečnou osobnost.

b) *má tendenci řídit činnosti, kterých se účastní P*; tato otázka ukazuje jasnou dominanci jedince. Ta nemusí vždy pramenit z výjimečného nadání, ale může naopak pramenit z frustrace. Výjimečný jedinec má snahu řídit činnosti do té míry, kdy kolektiv jeho schopnosti kladně přijme. V opačném případě se většinou vůdčí role nepřijímá. V duchu rčení „ chytřejší ustoupí “.

c) navrhuje různá řešení úlohy, je stále aktivní P; otázka, která může hodně pomoci v problému hledání nadaného jedince ve smyslu Fořtík a Fořtíková (2007). V kolektivu nemusí tato vlastnost vždy vzbuzovat kladnou reakci.

d) snaží se ostatním sdělit, co všechno zná P; otázka, která může napovědět něco o schopnosti pamatovat si velké množství informací. Nemusí se však vždy jednat o skutečné znalosti. Může se také jednat o jedince s nepodloženými ambicemi, nebo o jedince silně sebevědomého. V kolektivu se téměř vždy setkává s negativní reakcí.

e) snadno poutavě dokončí vyprávění P; otázka, která má velký význam k rozeznání talentu v oblasti umění. Má velkou představivost. Na prvním stupni nebývá zpravidla mnoho jedinců, kteří jsou schopni přenést vlastní představy do řeči nebo na papír.

f) rád/a improvizuje, vymýšlí nová pravidla P; otázka, která opět napovídá o určitých nadstandardních znalostech a schopnostem. V kolektivu může vzbudit kladnou odezvu.

g) usiluje o jedinečnost (originalitu) P; ač má otázka charakter jednoznačnosti, o talentu ve třídě nemusí napovědět nic. Spíše napovídá o vnímání dítěte svými rodiči. O originalitě může usilovat i dítě, které je z různých důvodů kolektivem vyčleňováno a jedinec vnímá tuto snahu jako prostředek k začlenění se do kolektivu.

2) otázky týkající se vlastností s.s.

a) nevykazuje známky únavy P; v kladně odpovídající skupině se může skrývat i nadaný nebo talentovaný jedinec. Úskalí této otázky se skrývá ve zdravotním hledisku. U některých autistů se může taktéž projevit absence únavy. Otázka má i vztah ke skupině otázek 3.

b) je impulzivní N; vlastnost se může projevit u nadaného jedince, který je přesvědčen o své pravdě a je záměrně srážen (především vyučujícím nebo spolužáky). Nicméně se jedná o vlastnost, která nemá přímý vliv na rozpoznání nadaného nebo talentovaného jedince.

c) je výbušný s prudkými reakcemi N; velmi podobná charakteristika jako u otázky „b“.

d) je zvědavý, klade množství otázek P; v této skupině kladných odpovědí můžeme hledat potenciální nadání ve smyslu Fořtík a Fořtíková (2007). Otázka má i vliv na vnímání jedince v kolektivu, a tak má vztah i ke skupině otázek 1.

e) je citlivý a zranitelný N; otázka spíše napovídá o temperamentu jedinců. Vzhledem k vnímání společnosti výjimečných lidí bývají často tito jedinci velmi zranitelní a sami si tuto vlastnost uvědomují, proto byla zařazena do tohoto seznamu otázek.

f) zasní se v průběhu dne N; projev, který může být výsledkem nezúčastněnosti „nudného“ dění kolem sebe. Může ukazovat na určitou mentální poruchu, ale také na komplexnější pohled řešeného problému a jeho řešení pouze v mysli jedince. Kontroverzní otázka, nicméně vhodná k získání komplexnějšího pohledu na jedince v kolektivu.

g) reaguje přecitlivěle na některé podněty N; skrývá jedince, kteří spíše inklinují k cholericům (jeden ze čtyř druhů temperamentu).

Vlastnost se může projevit u nadaného jedince, který je přesvědčen o své pravdě a je záměrně srážen (především vyučujícím, nebo spolužáky).

h) je bystrý, všímavý a pozorný P; otázka velmi důležitá, neb může skrývat potenciálního nadaného jedince.

i) vykazuje silnou motivaci pro věci, které ho zajímají P; vždy je vázána na určité věci a činnosti. V některých případech může být otázka velmi důležitá k rozeznání jak talentu, tak nadaného dítěte (především v oblastech přírodních věd, matematiky, umění ale i v manuálních činnostech). V některých případech může být kladná odpověď zaměněna s chutí pouze se zabavit a vyhnout se povinností na jedince kladené. Projevy mohou být velmi podobné a mohou se jevit jako vykazování silné motivace.

j) má zvýšený smysl pro spravedlnost morálku a fairplay P; velmi důležitá otázka. Velký nadhled, vlastnost typická pro nadané jedince, může vést k extrémnímu smyslu pro spravedlnost.

3) otázky vázané k individuální práci a vnímání

a) v kresbě je schopen uplatnit perspektivu P; k 3D kresbě a prostorovému vnímání inklinují především jedinci s určitou mírou dyslexie. Ale i děti nadané na matematické vědy mají velmi dobré perspektivní vnímání světa podobně jako děti nadané na kresbu. Můžeme zde hledat jak talent, tak nadání ve smyslu Fořtík a Fořtíková (2007).

b) rozvrhne kompozici obrázku P; skupina, která v sobě skrývá talent na matematiku nebo umění.

c) při práci s počítačem si lehce osvojí náročné počítačové programy P; otázka, která jednoznačně určuje talent na exaktní vědy.

d) rád/a se sám/a učí novým činnostem P; otázka jednoznačně ukazuje na schopnost jedince vstřebávat větší množství informací, než jsou schopny vstřebat ostatní v okolí. Tím jsou nuceni si je vyhledávat. Kladně vnímají každou novou činnost.

e) dává přednost náročnějším úkolům P; nadaný jedinec zde může využít svého nadání. Velmi důležitá otázka pro hledání nadaných nebo talentovaných jedinců.

f) odmítá určování práce s příkazy N; nadaný nebo talentovaný jedinec dává největší důraz „příkazům“ vlastního nadání. Příkazy z okolí se většinou zdají nadanému jedinci bezduché a nevidí důvod, proč by se měl příkazům podřizovat. Kladná odpověď této otázky může skutečně skrývat potenciálního výjimečného jedince. Ovšem může také skrývat jedince, který pouze není schopen uznávat autority a nemusí se nutně jednat o nadaného nebo talentovaného jedince.

g) dobře si vše pamatuje P; otázka, která selektuje jedince s dobrou pamětí, kde se může skrývat nadaný žák, a jedince, kteří spíše tíhnou k manuální zručnosti (tím není řečeno, že se mezi nimi nemůžou skrývat nadaní jedinci s logickým uvažováním). Skupina s manuální zručností může také skrývat talentované jedince. Otázka se zdá být jasná, ale nemá jasný výsledek. Člověk spíše tíhne k zjednodušenému závěru, že jedinec, co se „špatně“ učí, není schopen si pamatovat, proto jsem tuto otázku zařadila do dotazníku. Z již zmíněného ovšem vyplývá otázka, zdali se jedinec učí či nikoliv. V mnoha případech nadaní jedinci nevidí důvod se učit věci, které vyhodnotí jako nadbytečné a tudíž se v mnoha předmětech mohou jevit jako „špatní“ žáci.

Předpokládám, že většina studovaných žáků bude spadat do skupiny „dobře si pamatujících“, což může ukázat neschopnost vyučujících hledat podstatu samotných žáků.

h) zvládá bez problémů složitější myšlenkové operace P; složitější myšlenkové operace jsou doménou nadaných jedinců, ovšem mohou v sobě schovat talentované jedince dle Fořtík a Fořtíková (2007).

i) je kritický a pochybuje o správnosti úkolu N; schopnost kritizovat autority je na prvním stupni spíše výjimečné, proto jakákoliv kladná odpověď může odhalit nadaného nebo talentovaného jedince.

j) vidí vzorce, vztahy a souvislosti, které jiní nevidí P; podobně jako otázka i). Počet kladných odpovědí u dvou posledních otázek může ukázat na počet nadaných jedinců ve třídě.

k) jasně vidí vztahy, příčiny a následku P; vyčlení jedince s vyšším IQ. Velmi charakteristická vlastnost pro velmi nadané jedince. Otázka má přímý vliv na poslední otázku dotazníku.

l) disponuje bohatou slovní zásobou P; můžeme vyhledat literárně talentované jedince.

m) v prostoru se orientuje snadno a rychle P; opět vlastnosti, které charakterizují nadané jedince.

n) má zálibu v technice P; obecná otázka, která spíše doplňuje dotazník. Pomocí této otázky můžeme získat indicie k vyhledávání technicky nadaných jedinců, mohou se zde skrývat nadané děti. Zálibu v technice ovšem můžou mít i zcela průměrní jedinci, kteří nespádají do studované skupiny.

o) nerad pracuje stereotypně; charakteristická vlastnost kreativních jedinců. Jejich kreativita může mít základ v nadání nebo talentu.

p) detailně se zabývá činnostmi, které ho zajímají; nadaný nebo talentovaný jedinec má tendenci věnovat se až fanaticky všem věcem, kterým přikládá význam. Na druhou stranu ostatní činnosti jsou schopni zcela zanedbávat.

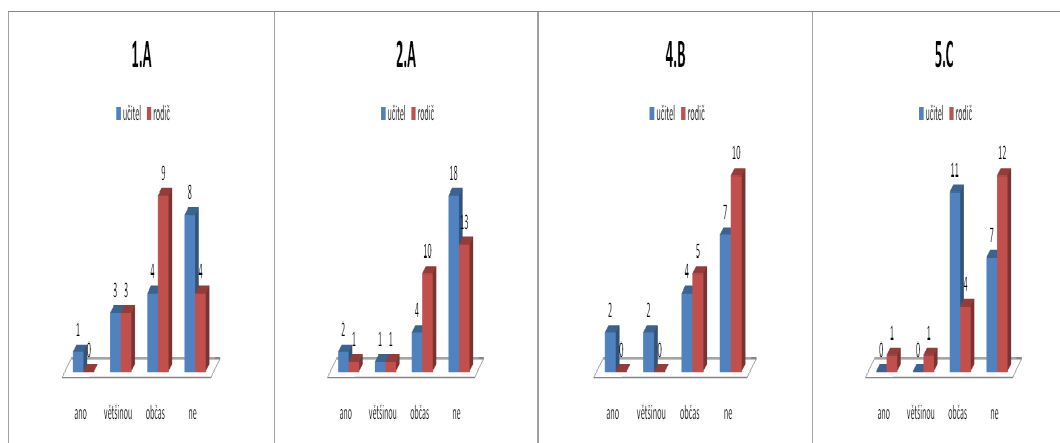
Zajímá se o globální problémy P: jedná se o významnou otázku, která ukazuje na schopnost jedince vnímat a přemýšlet o vztazích určitého uceleného systému. Tzn., dokáže nejen analyzovat jednotlivé komponenty systému a určit místo ve větším celku, ale vidí jejich vzájemné vztahy, které ho nutí všimnout si stále více nadřazených složek systému a vkládat je do určité spojitosti se systémem podřízeným. Tím vzniká globální pohled na svět kolem sebe. Tohoto vnímání jsou skutečně schopni pouze zcela výjimeční jedinci (viz. Einstein a jeho teorie relativity, atd.).

4.2 Analýza a syntéza odpovědí, vyhodnocení dotazníku

4.2.1 Analýza jednotlivých otázek ve vztahu ke kolektivu/celku

V této kapitole se práce věnuje především hodnocení celku, ve kterém se může skrývat nadaný nebo talentovaný jedinec. Všimáme si rozdílů v hodnocení žáků učiteli a rodiči. Správné stanovení „diagnózy“ talentovaný/nadaný je důležitým faktorem pro další práci s těmito jedinci. Hledáme malou skupinku jedinců na „okraji“ populace, proto je velká váha je kladena na mezní hodnocení tzn. ANO x NE.

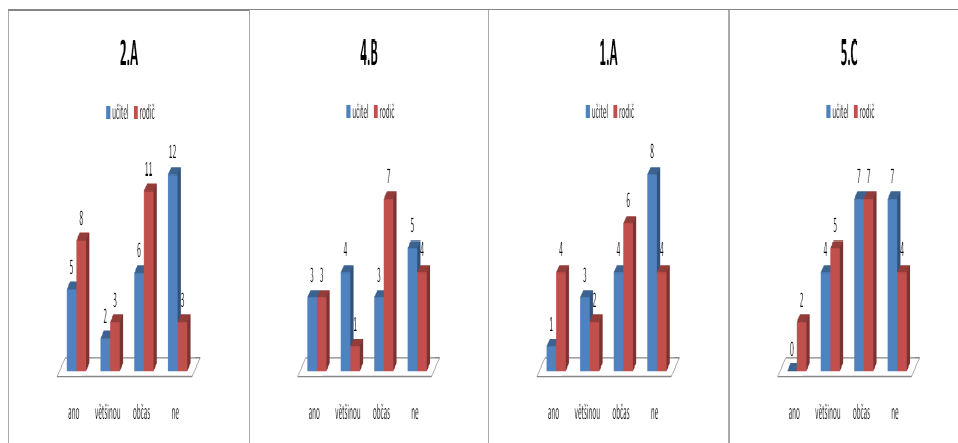
Otázka: **straní se kolektivu, pracuje raději samostatně (negativní typ)**

Učitelé určili ve všech třídách celkově 5 kladných odpovědí, což znamená 5 potencionálně nadaných dětí ve třídě. Ovšem jak již bylo zmíněno v kapitole „Tvorba otázek a dotazníku“ nemusí těchto 5 jedinců být skutečně nadaných. Dotazník byl anonymní, a tudíž nevíme nic o těchto konkrétních jedincích a jejich důvodech, které je vedou ke stranění se z kolektivu. Ovšem můžeme říci, že učitelé byli schopni všimnout si chování těchto pěti jedinců, na rozdíl od rodičů, kteří většinou nejsou schopni pozorovat stranění jedince z kolektivu, protože v rodinném prostředí je toto chování „zakryto“ stylem života rodiny (viz. pouze 2 kladné odpovědi). V dnešní době se rodiče dětem nevěnují tak intenzivně, takže stranění může být rodiči vnímáno jako hledání klidu pro učení anebo hraní (mnoha rodičům to tak vyhovuje).

Na grafech je zajímavý poměr striktního NE stranění kolektivu 4. a 5. tříd, kdy rodiče striktně odmítají, že se jejich děti straní kolektivu, zatímco učitelé jsou s touto striktní odpovědí opatrní a spíše dávají přednost odpovědi občas. Je vidět, že učitelé jsou blíže skutečnému chování jedince v kolektivu a jejich odpovědi mají v tomto směru větší váhu.

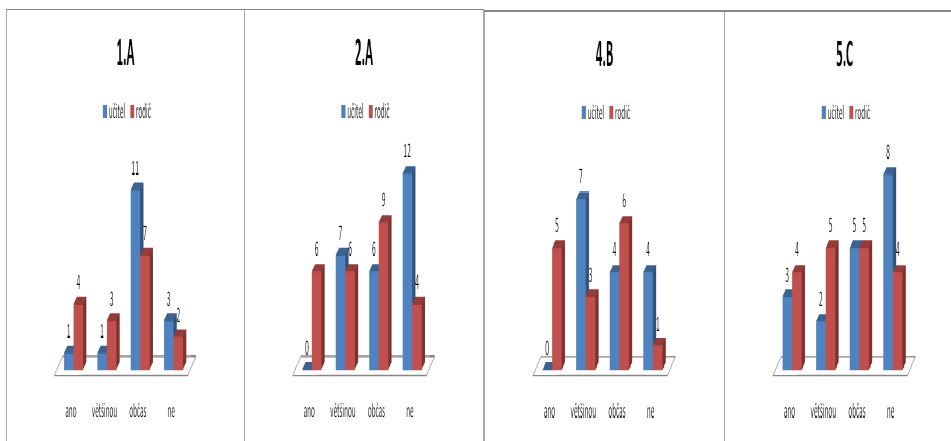
Otázka: má tendenci řídit činnosti, kterých se účastní (pozitivní typ)

Na tomto příkladu je vidět jak rodiče, pravděpodobně nevědomky, přeceňují vlastní potomky. Kladné odpovědi rodiče versus učitelé jsou 17/9. Tendenci potvrzuje i počet záporných odpovědí (nemají tendenci řídit činnosti, kterých se účastní) rodiče versus učitelé 15/32.

Zajímavý je také poměr kladných odpovědí učitelů v nižších třídách (1. a 2.), jejichž hodnota je 6 odpovědí oproti 3 odpovědím v 4. třídě a 0 odpovědí v 5. třídě. V nižších třídách jsou žáci stále hraví a snaží se aktivně zapojovat téměř do všech činností. Snaží se vše dělat tak, jak jsou zvyklí z domova, kde se většinou vše podřizuje jejich přáním. Zatímco žáci vyšších ročníků již vnímají školní prostředí jako nutnost. Jejich aktivita klesá. Tento jev ukazuje, že není jednoduché rozpoznat skutečně nadané dítě v nižších ročnících.

Otázka: **navrhuje různá řešení úlohy, je stále aktivní (pozitivní typ)**

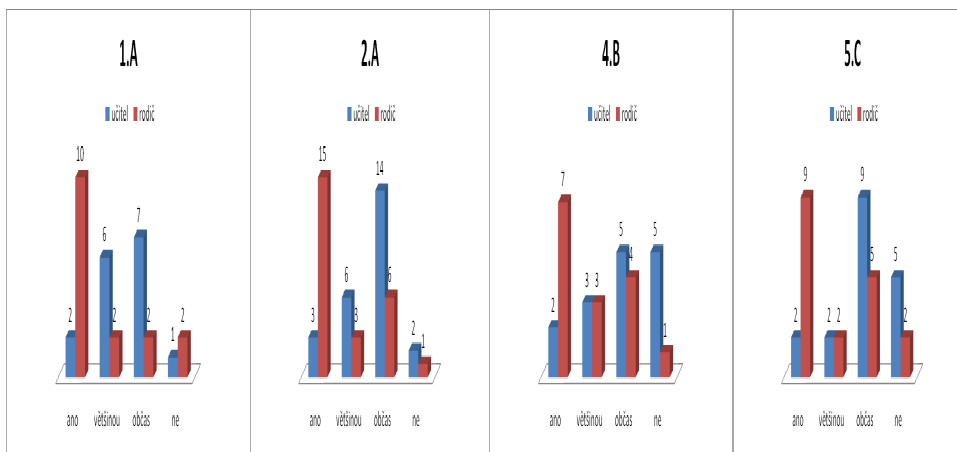

Doplňuje předchozí otázku. Ovšem zde se zaměřujeme na vlastní řešení úloh a na aktivitu žáků. Opět můžeme sledovat markantní rozdíl hodnocení rodiči versus učitelé v kladném hodnocení 19/4.

Je nutné zmínit, že ve školním prostředí jsou jedinci vystaveni složitějším úkolům než v rodinném prostředí, což je důvod velkého rozdílu kladných odpovědí.

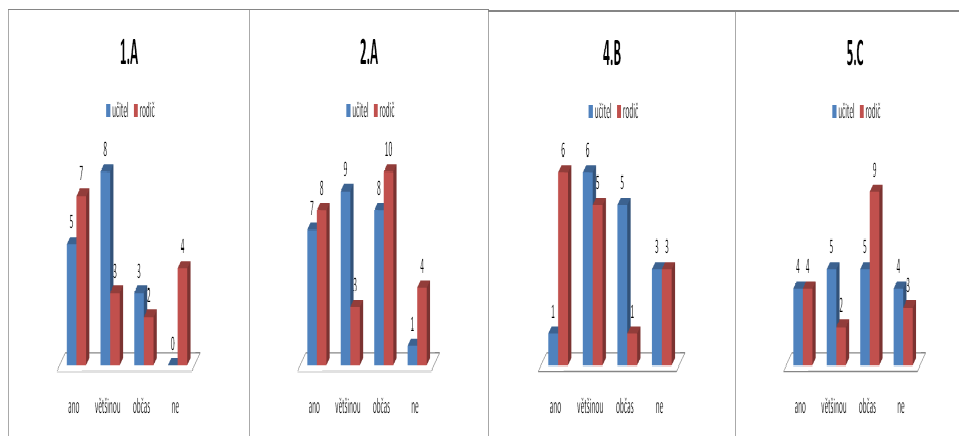
V 5. třídě se na základě odpovědí objevuje 5 jedinců, kteří navrhuji různá řešení úloh. V těchto 5 žácích můžeme hledat nadané jedince, ovšem míru nadání není možné stanovit. Nicméně v předešlé otázce učitelé nenašli žádné žáky, kteří by řídili činnosti, tudíž by měli „vůdcovské“ ambice. Nicméně v této otázce již máme 5 žáků, kteří jsou aktivní v návrzích řešení úloh.

Otázka: **snaží se ostatním sdělit, co všechno zná (pozitivní typ)**

Otázka, kde můžeme sledovat téměř stejný model kladných odpovědí od 1. do 5. třídy. Přibližně poměr kladných odpovědí učitel/rodič je 1/5. Výsledek je potvrzení jevu, kdy některé děti mají tendenci sdělovat nové věci, které se naučily ve škole. Na druhé straně v nadsázce - učitelům „není“ co sdělovat. Jen pár žáků ve třídě je aktivních se hlásit a stále sdělovat a ukazovat své znalosti jak učitelům, tak spolužákům. Mezi těmito žáky ovšem mohou být jedinci s určitou frustrací nebo tendencí stále být středem pozornosti. Dle výsledku zkoumání entit tato otázka nám nic nenapoví o přítomnosti nadaného nebo talentovaného jedince ve skupině.

Otázka: snadno poutavě dokončí vyprávění (pozitivní typ)

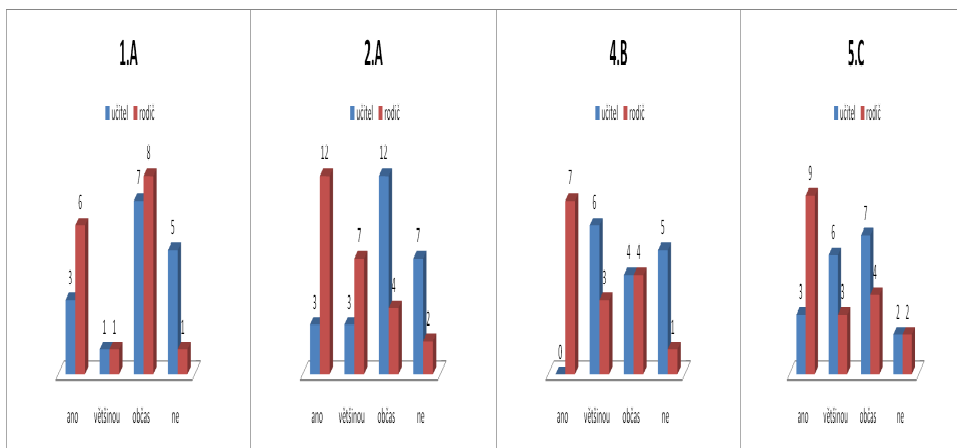
Pokud se nejdříve zaměříme na kladné odpovědi, můžeme sledovat vzácnou vyrovnanost mezi rodiči a učiteli. S výjimkou 4.B, kde je relativně velký rozdíl.

Vzhledem k faktu, že vyučující udělil pouze jednu kladnou odpověď, zatímco odpověď rodičů více méně kopíruje počet kladných odpovědí v ostatních ročnících, může být výchylka v důsledku zvýšené kritiky vyučujícího.

Podmínkou poutavě dokončit vyprávění příběhu je velká slovní zásoba a fantazie jedince. Relativně vysoký počet žáků, kteří jsou, dle názoru jak učitelů, tak rodičů, schopni poutavě dokončit vyprávění, je výsledkem „neobroušené“ fantazie dětí. Jejich fantazie se projevuje jak ve škole, tak v rodinném prostředí.

Bohatá slovní zásoba je skutečně vlastností literárně talentovaných jedinců, ale ze získaných dat nelze hodnotit skutečnou kvalitativní hladinu jednotlivých žáků, kteří jsou ve skupině kladně hodnocených.

Otázka: rád/a improvizuje, vymýšlí nová pravidla (pozitivní typ)

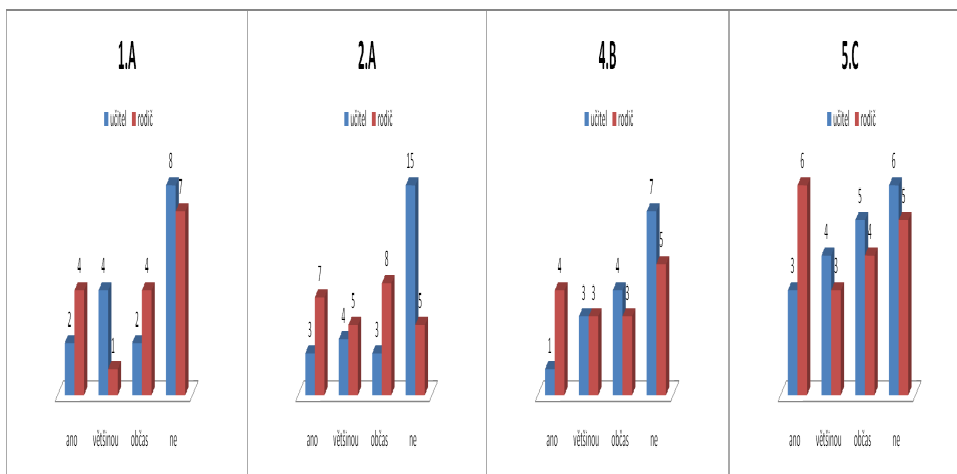

Opět je na grafech jasně vidět přeceňování schopností svých dětí, kdy cca 1/3 rodičů ve všech třídách kladně odpovídá na otázku, že jejich dítě rád/o improvizuje a vymýšlí nová pravidla. Zatímco učitelé jsou spíše střízlivější v hodnocení žáků. Ve čtvrté třídě dokonce neadresovali kladnou odpověď žádnému žákovi.

V rodinném prostředí mají rodiče tendenci podřizovat se vůli svých dětí a vidí v tomto jednání improvizaci. Zatímco ve škole se většina dětí přizpůsobuje vůli učitele. To je dobře patrné na grafu z 1. třídy, kde odpověď „občas“ a „ne“ výrazně převládá (21 odpovědí od učitelů a rodičů).

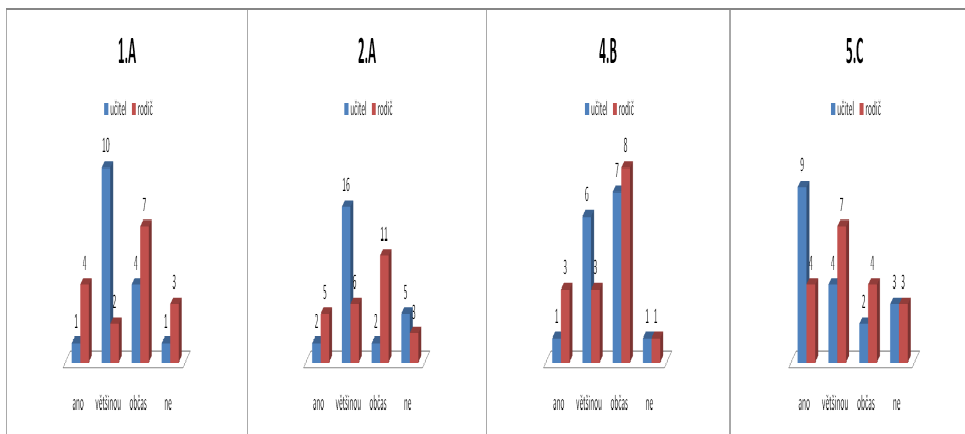
Potencionálního nadaného nebo talentovaného jedince je možné najít ve 3 žácích z 1., 2., a 4. třídy.

Otázka: usiluje o jedinečnost, originalitu (pozitivní typ)

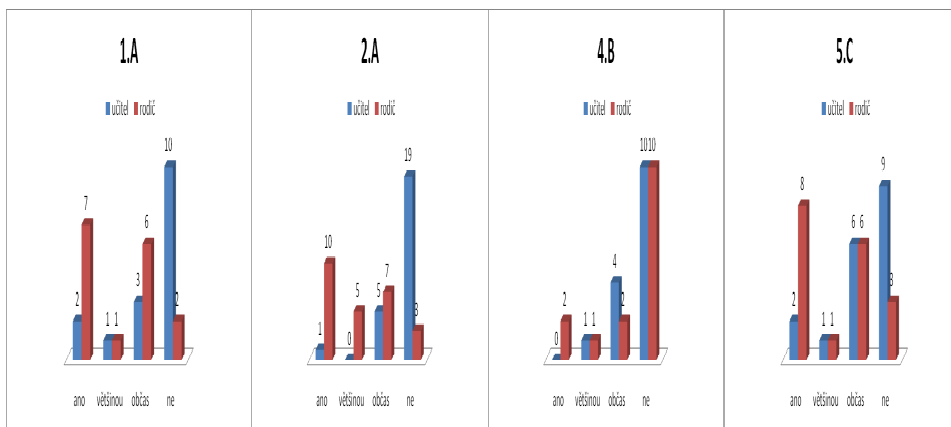
Na grafech je nápadné stejné rozložení odpovědí vyučujících ve všech sledovaných třídách (modré sloupce). Velmi málo jedinců je učiteli hodnoceno kladně (pouze 9 žáků ve všech třídách). Jinak je opět vidět větší procento kladných odpovědí od rodičů.

Otázka: nevykazuje známky únavy (pozitivní typ)

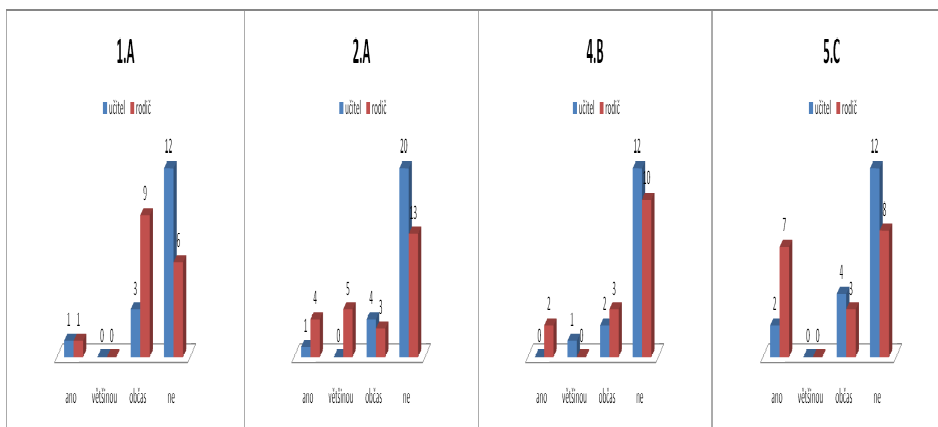
Pokud se zaměříme na kladnou část grafu, tak většina dětí nevykazuje známky únavy jak podle vyučujících tak podle rodičů. Zajímavé je, že v této otázce (v součtu „ano“ a „většinou“) mají pozitivní odpověď více učitelé než rodiče. Tyto grafy nám bohužel o přítomnosti potencionálního nadaného nebo talentovaného žáka neřeknou téměř nic.

Otázka: je impulzivní (negativní typ)

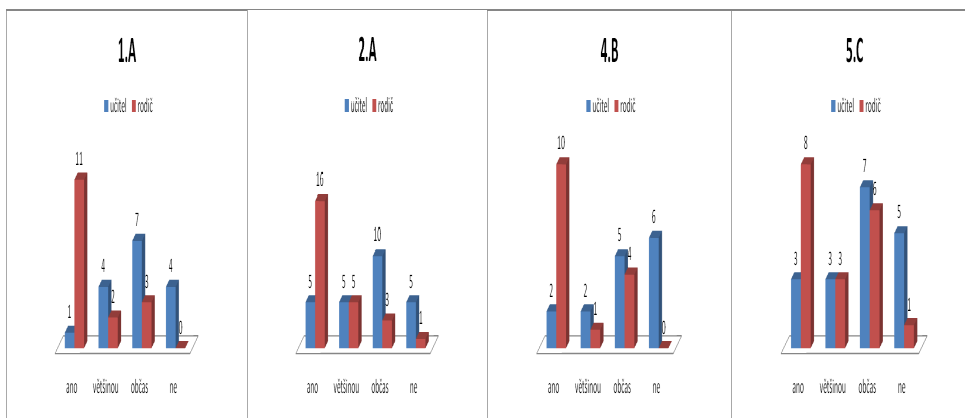
Opět je na grafech vidět rozdíl v vnímání impulzivního chování u dětí rodiči a vyučujícími. Pokud přijmeme fakt, že nadaný jedinec, který je přesvědčen o své pravdě a je záměrně a systematicky srážen, může vykazovat impulzivní jednání. Nicméně se jedná o vlastnost, která nemá, nemusí mít přímý vliv na rozpoznání nadaného nebo talentovaného jedince. Modré sloupce u záporných odpovědí ukazují, že mnoho dětí nejvíce ve škole známky impulzivního chování.

Otázka: je výbušný s prudkými reakcemi (negativní typ)

Grafy se velmi podobají grafům z předešlé otázky. Jen je možné pozorovat radikálnější odpovědi v odmítavé části grafu. U nadaných nebo talentovaných žáků se často projevuje výbušnost, což nám dává naději na potenciálního nadaného nebo talentovaného jedince cca u 4 žáků (kladné odpovědi učitelů ve všech třídách).

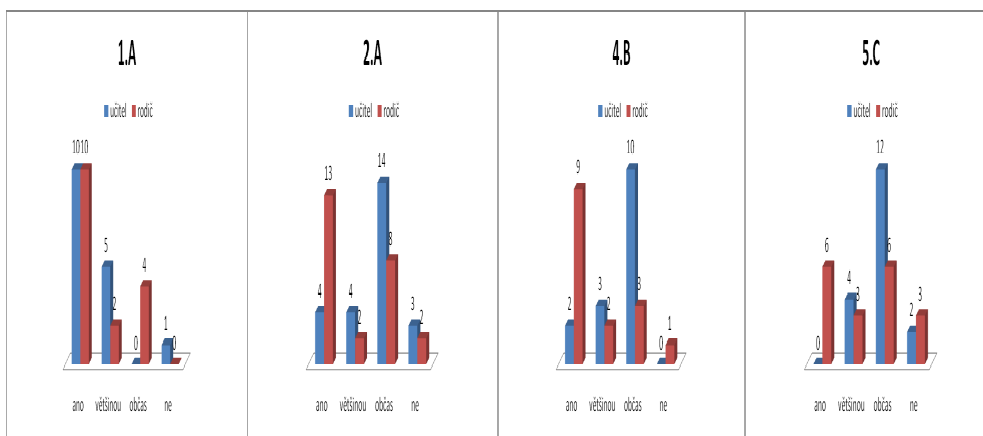
Otázka: je zvědavý, klade množství otázek (pozitivní typ)

Právě tato otázka jasně ukazuje nesoudnost rodičů a promítání vlastních ambicí na potomky. Je to jev, který nám znesnadňuje nalézt nadaného jedince ve skupině. Pokud bychom brali v potaz pouze názor rodičů, jednalo by se o nadpoloviční část v každé třídě. Ovšem na základě vyučujících, kteří jsou více kritičtí, se nám skupina kladných odpovědí redukuje pouze na 11 dětí ve všech třídách.

Rozdíl je také dán faktem, že děti doma kladou o mnoho více otázek než ve škole, kde jsou spíše tázáni. Zde můžeme také hledat rozdílný názor na děti od vyučujících a rodičů. Na základě tohoto rozdílu mohou vznikat konflikty mezi rodiči a vyučujícími.

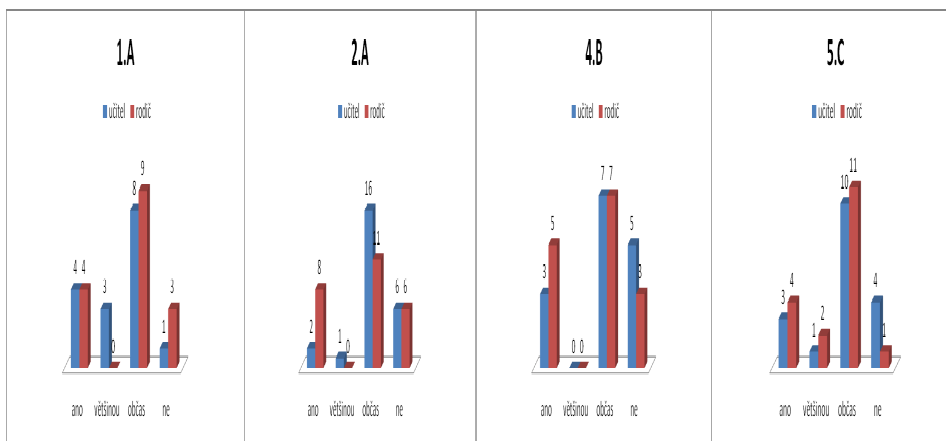
Otázka: je citlivý a zranitelný (negativní typ)

Na grafech je vidět, že téměř každý se alespoň někdy cítí zranitelný a citlivý. Pouze několik jedinců je hodnoceno jak rodiči, tak učiteli jako ti, co nejsou citlivý a zranitelní (12 žáků ze všech tříd). Zajímavá je vzácná shoda v 1.A, kde jak rodiče tak vyučující zařazují 10 dětí do skupiny citlivých a zranitelných.

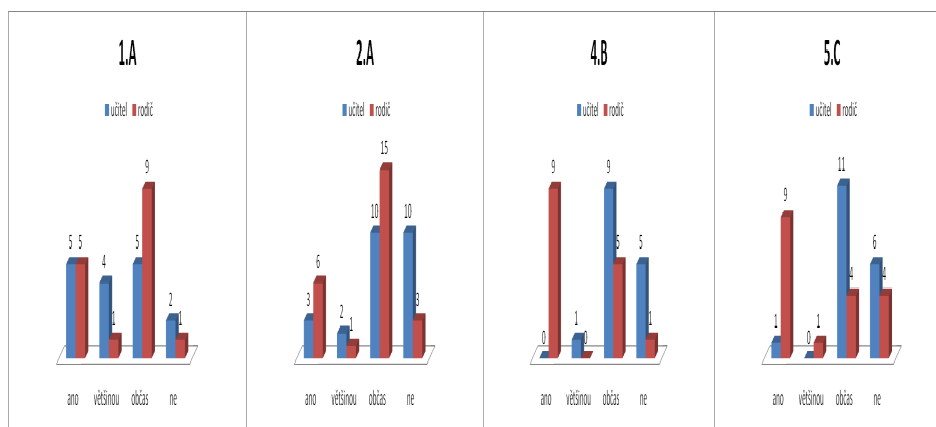
Lze to vysvětlit vnímáním mladších dětí jako citlivých stvoření. Na základě výsledku je zřejmé, že tato otázka nám nenapomůže v hledání potencionálních nadaných a talentovaných jedinců.

Otázka: zasní se v průběhu dne (negativní typ)

Podle mého názoru, může právě tato otázka napomoci ve vyhledávání nadaných žáků. Kladných odpovědí je v každé třídě přibližně stejný počet (kolem 10 žáků). Výrazně však převládá odmítavá část grafu. Na otázce je vidět vnímání otázky, kdy téměř všichni respondenti odpovídají *ano* (téměř vynechávají možnost „většinou“), ale z velké z části volí variantu *občas*. V této kategorii se jedná pouze o jedince, kteří mají sekundární důvody k zasnění (zamilovanost, problémy v rodině, aj.).

Otázka: reaguje přecitlivěle na některé podněty (negativní typ)

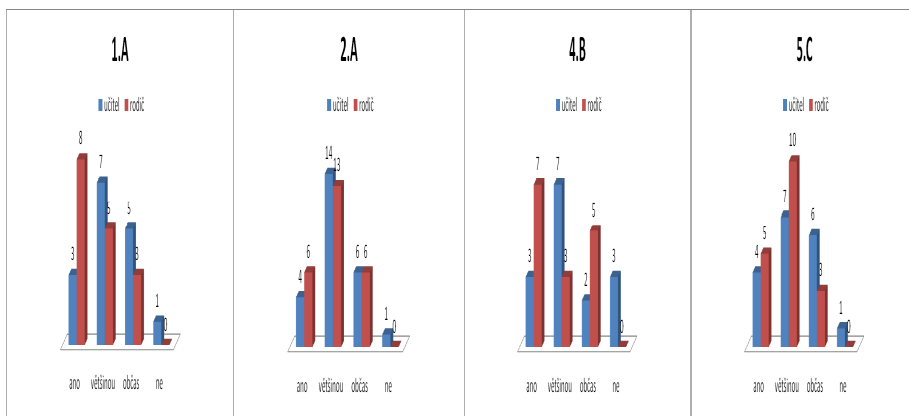

Grafy ukazují zajímavý skok mezi prvními dvěma ročníky (1.A , 2.A) a staršími ročníky (4.B, 5.C) v kladné části u odpovědí rodičů.

Celkově můžeme pozorovat stoupající tendenci, zatímco kladná odpověď vyučujících má se stoupajícím ročníkem klesající tendenci 5-3-1-1. Malý rozdíl (kladná odpověď) mezi rodiči a vyučujícími u nižších ročníků je dán stejným chováním ve škole a doma. Jedná se o jev, kde se zatím ve škole přizpůsobují povinnostem, a není na žáky kladena větší zátěž. Ve vyšších ročnících je již na žáky kladeno o mnoho více povinností a úkolů, které musí žáci dokončit doma. Ve škole si ovšem mnoho žáků nedovolí neadekvátně reagovat na některé podněty (strach z možného trestu), zatímco v rodinném prostředí tyto zábrany mizí. To vede k jinému vnímání žáků učiteli a rodiči. Otázka, kde hledat nadané nebo talentované jedince, není u této otázky jednoduchá. U nižších tříd je možné hledat tyto jedince spíše ve skupině odpovědí „ne“. Nepodílí se tolik na práci ve třídě, neb je svými schopnostmi na vyšší úrovni než spolužáci. Tudíž nemá žádný důvod reagovat přecitlivěle, mají trpělivost s okolními dětmi; nemají zcela jasno, do jaké míry jsou výjimeční. Nicméně se mohou pomalu dostávat do určité izolace.

Pokud se posuneme do starších ročníků, mohou se tyto jedinci ocitnout spíše v kladných odpovědích. Starší žáci více inklinují k výbuchům, a tudíž se jejich izolace zvětšuje. To negativně působí na jejich osobnost a skutečně mohou reagovat velmi citlivě na některé podněty.

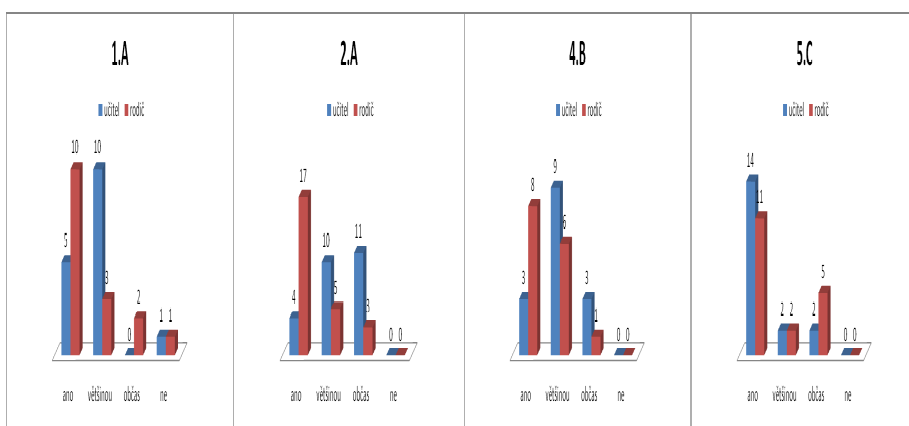
Otázka: je bystrý, všímavý a pozorný (pozitivní typ)

U této otázky je velmi zajímavá tendence spíše k pozitivní odpovědi, než k jasné negaci. Tato tendence je názorná u odpovědi „ne“, směřující od rodičů bez záporných odpovědí. To by znamenalo, že žádné dítě dle názoru rodičů není bystré, všímavé a pozorné.

Skutečná bystrost, všímavost a pozornost je charakteristickým pozitivním znakem nadaných dětí. Ovšem problém je v hodnocení těchto vlastností okolím. Dle mého názoru mají opět vyučující blíže k relevantnímu rozhodnutí. Proto se nám ukazuje skupina 14 potenciálních spíše nadaných jedinců. Talentovaný jedinec nemusí jevit žádnou z výše zmíněných vlastností.

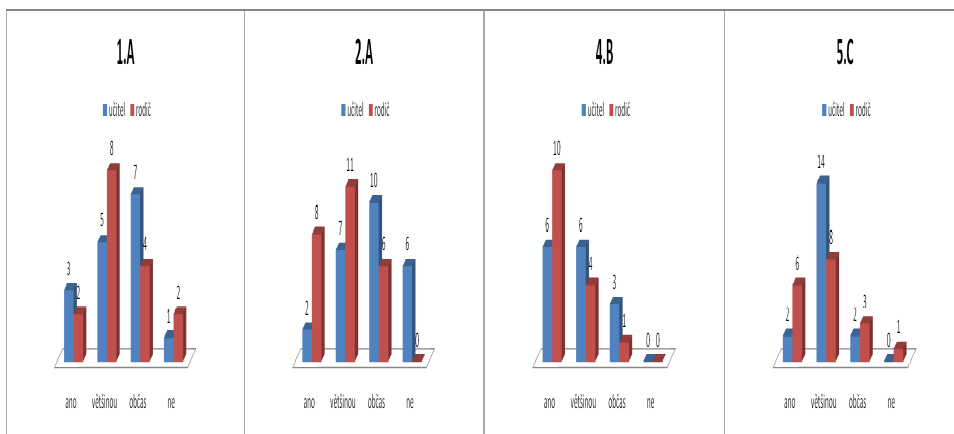
Otázka: vykazuje silnou motivaci pro věc, které ho zajímají (pozitivní typ)

Graf ukazuje silnou skupinu dětí, které jsou zařazovány do kladné části grafu. Opět můžeme pozorovat rozdílný pohled rodičů a učitelů, s výjimkou 5.C, kde více kladných odpovědí uvádějí učitelé, nicméně nijak výrazně. Grafy nevykazují téměř žádné záporné odpovědi.

Vysoké hodnoty v kladné části grafu můžeme vysvětlit faktem, že téměř každý jedinec má nějaké záliby, sny nebo koníčky. U těchto jedinců se může projevit motivace pro jejich splnění. Označení motivace silná nebo slabá je trochu zavádějící, proto se respondenti projevují jak jasným „ano“, tak „většinou“. Na základě výsledků si myslím, že tato otázka nám u tříd 1-5 nic nenapoví o hledané skupině nadaných nebo talentovaných jedinců.

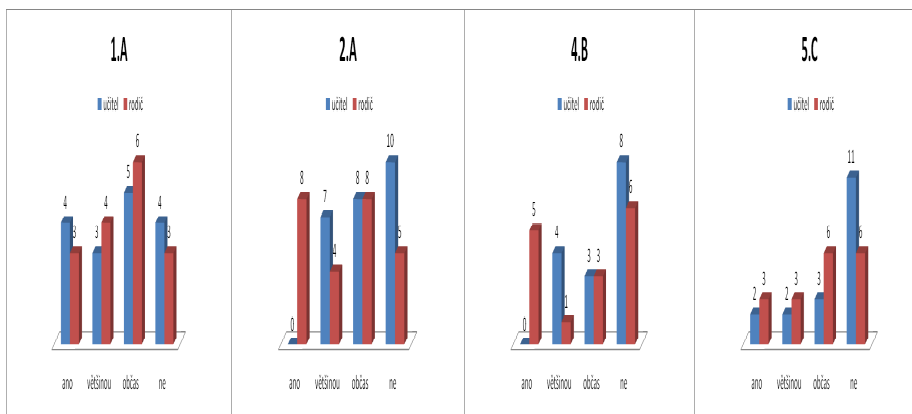
Otázka: má zvýšený smysl pro spravedlnost, morálku a fair play (pozitivní typ)

Zvýšený smysl pro spravedlnost, morálku a fair play buď je nebo není. Takže relevantní jsou pouze odpovědi „ano“ a „ne“. Výše zmíněné vlastnosti mohou, ale nutně nemusí zahrnovat pouze nadané nebo talentované jedince. I když díky IQ potenciálu jsou nadaní jedinci většinou „nad věcí“, a tudíž inklinují být v kladné části grafu.

Zajímavé je, že v 1.A a 2.A. má graf podobu hyperboly, zatímco 4.B a 5.C má více méně klesající tendenci k záporné odpovědi.

Otázka: v kresbě je schopen uplatnit perspektivu (pozitivní typ)

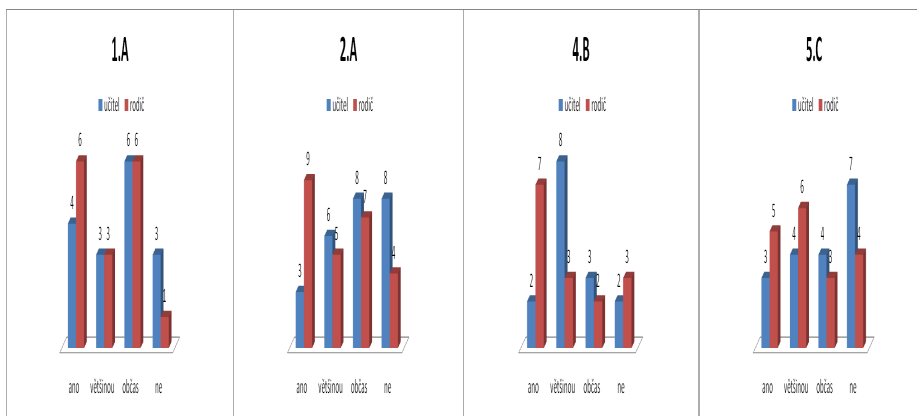

K 3D kresbě a prostorovému vnímání inklinují především jedinci s určitou mírou dyslexie. Ale i děti nadané na matematické vědy mají velmi dobré perspektivní vnímání světa podobně jako děti nadané na kresbu.

Na grafech je vidět zajímavý rozdíl v kladné odpovědi jak učitelů, tak rodičů mezi 1.A a ostatními třídami.

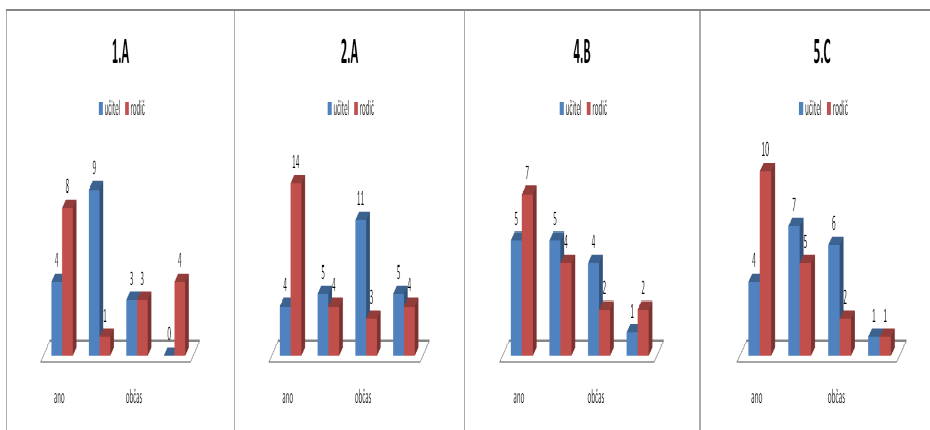
Pokud se pozastavíme nad důvody, můžeme je hledat v možnosti tuto schopnost rozpoznat. U žáků 1. tříd učitelé nemají tak velkou možnost testovat tyto schopnosti. Ve vyšších ročnících v rámci hodin výtvarné výchovy nebo matematiky mohou vyučující zhodnotit schopnost uplatnění perspektivy u svých žáků. Pokud se podíváme na kladné odpovědi ve třídách 2.A, 4.B a 5.C, na základě hodnocení učitelů, tak máme pouze 2 žáky, u kterých můžeme hledat určitou zvýšenou míru nadání nebo talentu. Společně s prvním ročníkem se skupina rozroste až na 6 potenciálních jedinců.

Otázka: rozvrhne kompozici obrázku (pozitivní typ)

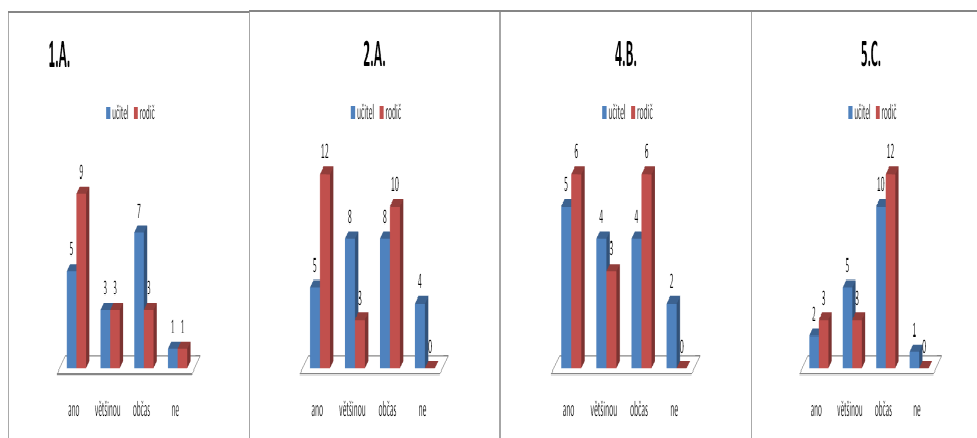
Opět můžeme rozpoznat velký rozdíl mezi kladnými odpověďmi rodičů a učitelů. Nicméně nelze pozorovat žádné zvláštní rozložení odpovědí v grafech. Překvapením je relativně velký počet odpovědí „ano“ plus „většinou“ od učitelů. Otázka může vést k odhalení umělecky talentovaných jedinců. Ovšem výsledek dotazníku nám spíše ukázal, jak individuální je hodnocení ze strany učitelů a ze strany rodičů.

Otázka: při práci s počítačem si lehce osvojí náročné počítačové programy (pozitivní typ)

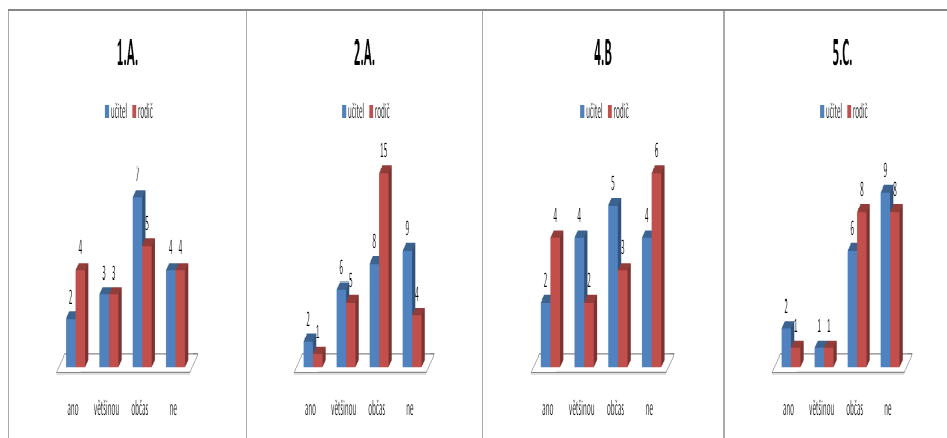
Otázka nám může ukázat na talent nebo nadání na exaktní vědy. Opět velký rozdíl mezi odpověďmi učitelů a rodičů. Pokud se zaměříme na kladné odpovědi učitelů, kteří jsou schopni lépe rozhodnout o skutečném nadání osvojovat si náročné počítačové programy, shledáme, že cca 4 žáci z každé třídy jsou potencionálně nadaní na exaktní vědy. Překvapením je relativně malý počet odpovědí „ne“, jak u učitelů, tak u rodičů.

Otázka: rád/a se sám/a učí novým činnostem (pozitivní typ)

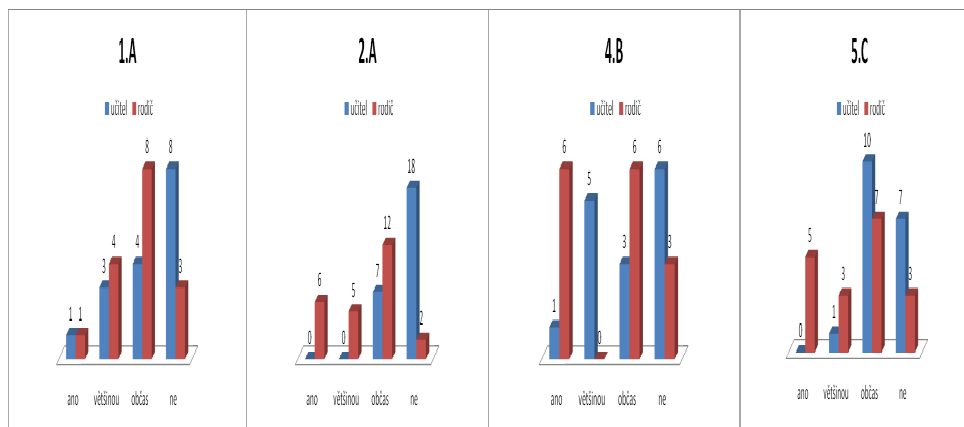
Otázka ukazuje na jedince se schopností vstřebávat větší množství informací, než jsou schopny vstřebat ostatní žáci. V nižších třídách (1.A, 2.A, 4.B) se projevuje nadšení pro nové věci, které se učí ve škole. Kladné odpovědi se postupně, od 1. do 5. třídy, přesouvají přes střední část grafu k záporné části. Potencionální jedinec se nám může skrývat v množině cca 5 dětí v každé třídě, pokud budeme brát větší váhu hodnocení učitelů (modrý sloupec).

Otázka: dává přednost náročnějším úkolům (pozitivní typ)

U této otázky se zaměříme pouze na kladné odpovědi. Zajímavá je vzácná shoda mezi odpověďmi učitelů a rodičů. Také se zdá, že kladná část grafu může mít vypovídací hodnotu pro hledání nadaných nebo talentovaných jedinců. Ukazuje se nám množina cca 6 žáků, mezi kterými může být skutečně nadaný jedinec.

Otázka: odmítá určování práce s příkazy (negativní typ)

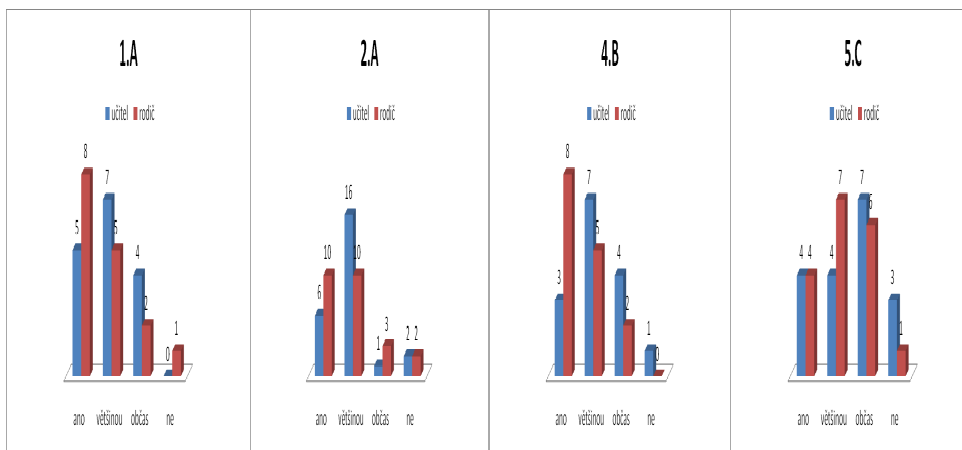
Jak již bylo zmíněno výše, nadaný nebo talentovaný jedinec dává největší důraz „příkazům“ vlastního nadání. Kladná odpověď této otázky může skutečně skrývat potencionálního výjimečného jedince.

Zde musíme brát jinak odpovědi rodičů a jinak učitelů. Pokud rodič prohlásí, že dítě odmítá práce s příkazy, tak se zpravidla jedná o určitý typ vzdoru (ať už je příčina jakákoliv). Toto jednání nemusí vycházet z podstaty jedince, u kterého předpokládáme určitou výjimečnost (nadání nebo talent).

Zatímco učitelé jsou v jiné pozici. Jakási míra vzdoru je v některých případech předpokládatelná, což nám ukazuje část grafů „většinou“ a „občas“. Nicméně pokud se zaměříme na odpověď „ano“ zaznamenaná od učitelů, tak nám dává vodítko pro odhalení skutečně nadaného nebo talentovaného jedince. Pokud se podíváme na součet kladných odpovědí ve všech třídách, tak potencionálních nadaných nebo talentovaných žáků jsou jen 2.

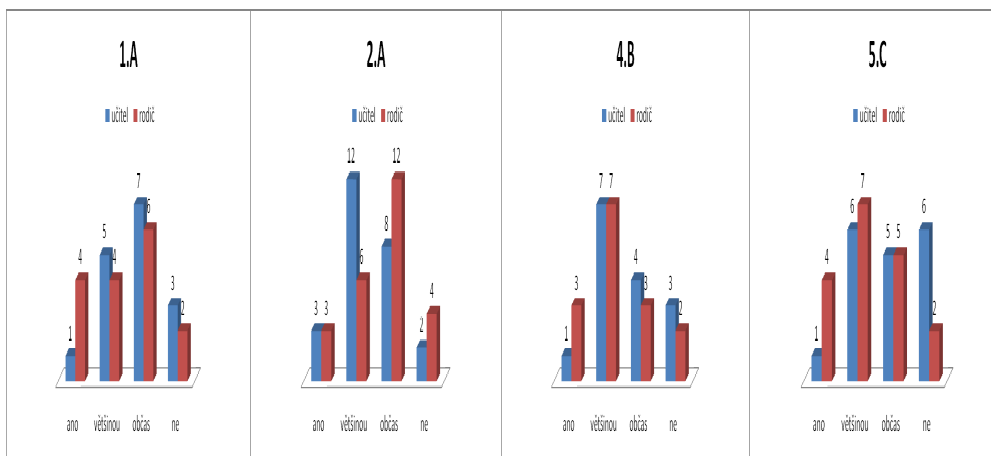
Grafy nám ukazují, že se jedná o velmi významnou otázku, která nám může pomoci odhalit nadané nebo talentované jedince.

Otázka: dobře si vše pamatuje (pozitivní typ)

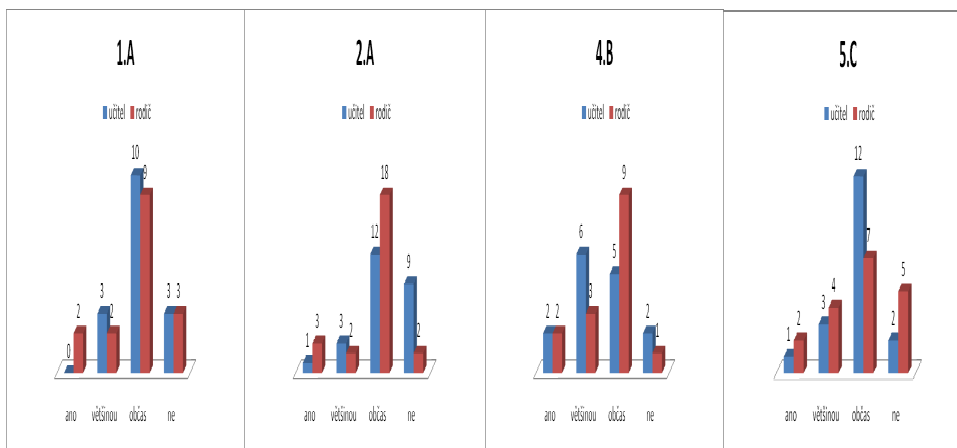
Pokud se podíváme na celkový obrázek grafů, většina žáků je řazena v kladné části grafu. Asi je velmi těžké hodnotit, jak dobře si žáci vše pamatují, pokud nepoužijeme standardizovaných srovnávacích testů mezi jednotlivými žáky. Takto formulovaná otázka nám nemůže jednoznačně zúžit skupinu, v níž budeme hledat nadané nebo talentované jedince. Spíše nám jasně určí zcela opačnou skupinu jedinců se zcela špatnou pamětí.

Otázka: zvládá bez problémů složitější myšlenkové operace (pozitivní typ)

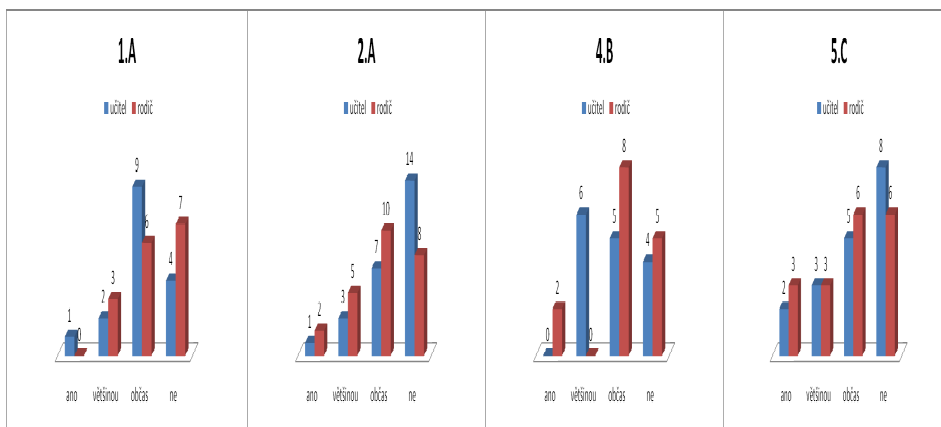
Otázka, která více méně vykazuje shodu mezi učiteli a rodiči. Pokud se opět zaměříme na odpověď „ano“, můžeme zde skutečně najít nadané žáky. Skupina není nikterak početná. Celkově čítá cca 6 jedinců (na základě hodnocení učitelů, modré sloupce) a 14 (na základě hodnocení rodičů – červené sloupce).

Otázka: je kritický a pochybuje o správnosti úkolu (negativní typ)

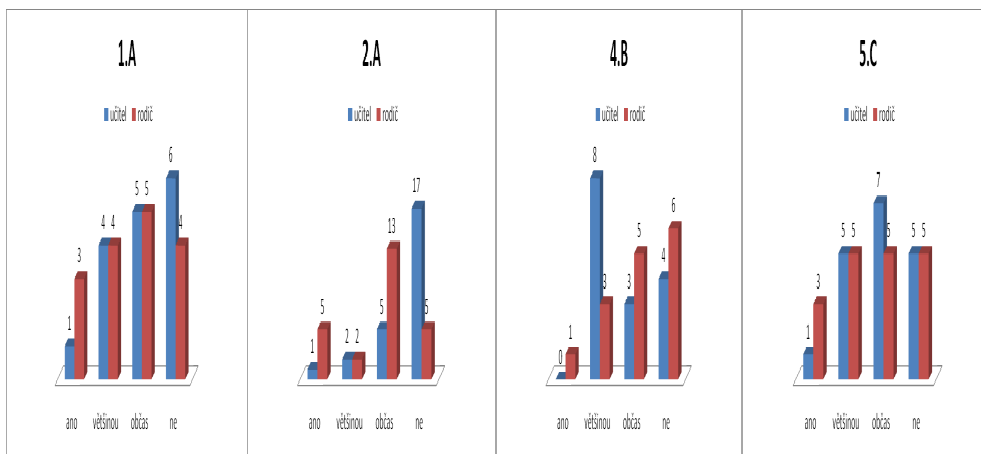
Vidíme určitou míru shody mezi rodiči a učiteli. Grafy jasně ukazují, že občas téměř každý pochybuje o správnosti úkolu. Nadané nebo talentované jedince ovšem můžeme očekávat spíše v odpovědi „ano“. Zde se nám počet žáků redukuje pouze na 3 (dle učitelů) respektive 9 (dle rodičů) jedinců. Otázku bych zařadila mezi významné otázky, které napomohou v hledání nadaných nebo talentovaných jedinců.

Otázka: vidí vzorce, vztahy a souvislosti, které jiní nevidí (pozitivní typ)

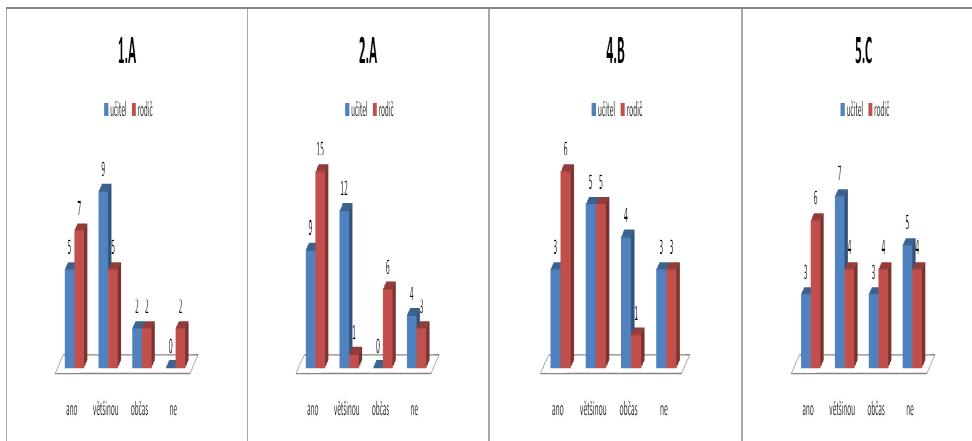
Vidíme určitou míru shody mezi rodiči a učiteli. Grafy mají stoupající tendenci v počtu odpovědí od „ano“ k „ne“. Hledaná skupina nadaných nebo talentovaných dětí se nám ukrývá pouze v kladné odpovědi „ano“. Skupina čítá 4 (dle učitelů) resp. 7 (dle rodičů) žáků v součtu všech tříd. Zajímavý je fakt, že většina ostatních žáků spadá do pravé části grafu. To může vést k určité izolaci kladně hodnocených jedinců v kolektivu. Otázku bych zařadila mezi významné otázky, které napomohou v hledání nadaných nebo talentovaných jedinců.

Otázka: jasně vidí vztahy, příčiny a následky (pozitivní typ)

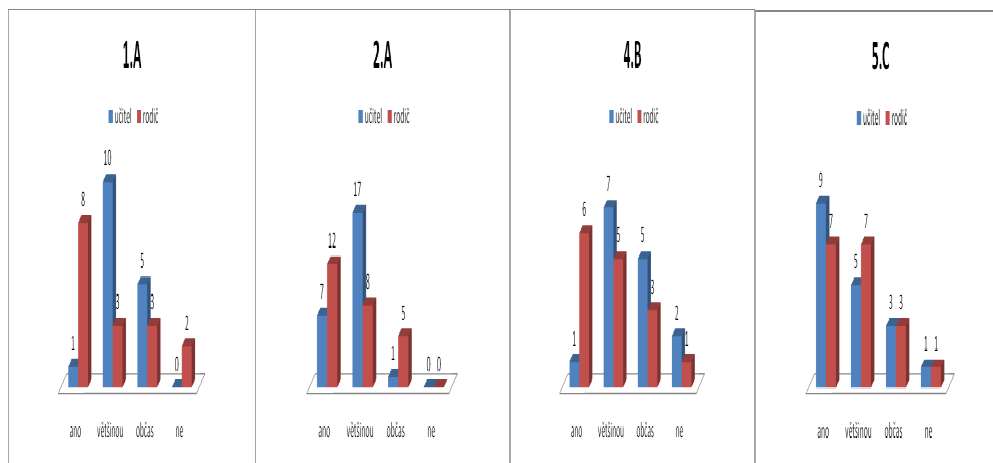
Vyčlení jedince s vyšším IQ. Velmi charakteristická vlastnost pro velmi nadané jedince. Otázka má přímou závislost na předešlou otázku dotazníku. To nám potvrzuje podobný vývoj grafů – více méně stoupající tendence od „ano“ k „ne“. I když ne tak jasná.

Otázka: disponuje bohatou slovní zásobou (pozitivní typ)

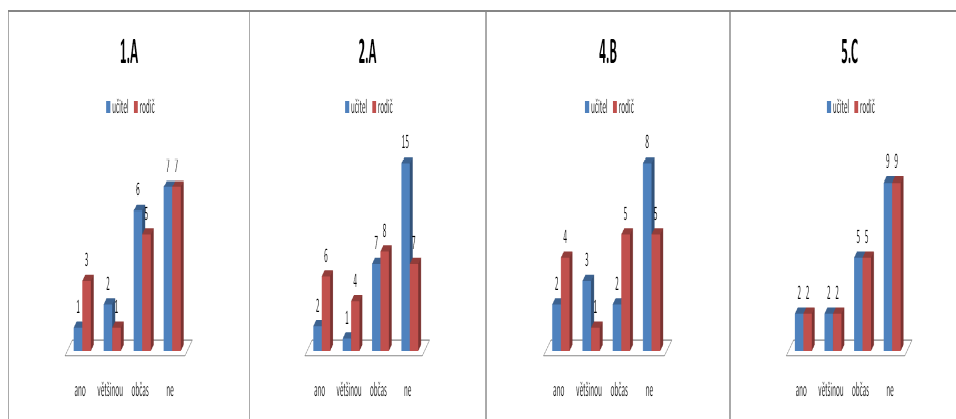
Grafy mají spíše klesající tendenci od „ano“ k „ne“. Žáci převažují spíše ve skupině „ano“ a „většinou“. V této skupině se nám může skrývat literárně nadaný jedinec, ovšem muselo by se opět pracovat se srovnávacím testem, který by doplnil použitou otázku. Pro obecné stanovení potencionálních nadaných žáků nemá tato otázka velkou váhu.

Otázka: v prostoru se orientuje snadno a rychle (pozitivní typ)

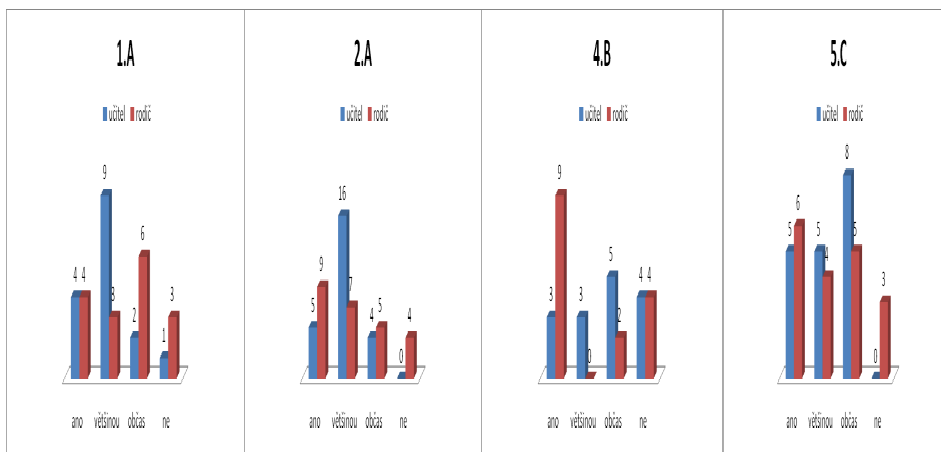
Pokud se máme zaměřit na skutečně nadané nebo matematicky talentované jedince, musíme sledovat pouze skupinu „ano“. Nicméně většina žáků je hodnocena spíše kladně, takže nadaní jedinci nemusí v tomto ohledu být od skupiny izolováni. Opět pozorujeme markantní rozdíl v odpovědích učitelů a rodičů („ano“), kde učitelé jsou kritičtější ve srovnání s rodiči. Výjimkou je 5.C, kde jsou kritičtější rodiče. Vysoké hodnoty „ano“ od učitelů jsou v 2.A a 5.C (7 - 9), zatímco v 1.A a 4.B (1 - 1) jsou velmi nízké.

Otázka: má zálibu v technice (pozitivní typ)

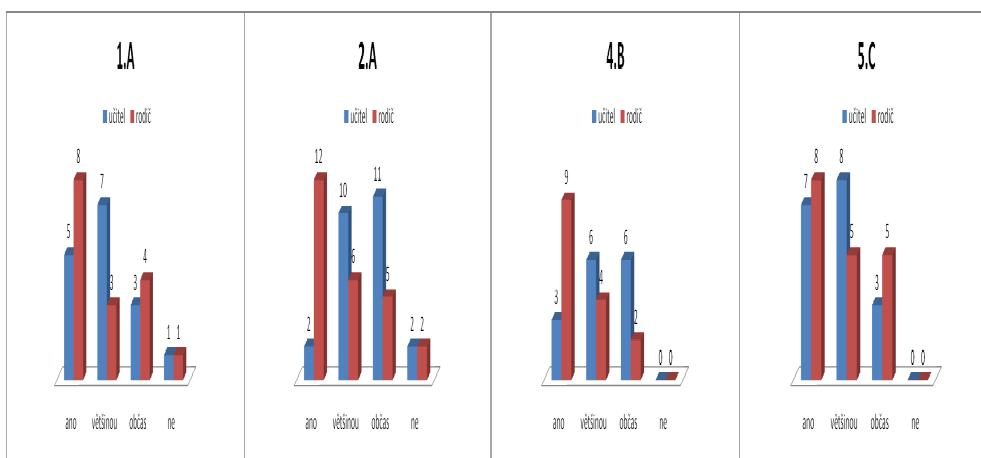
Otázka nám pomůže k vyhledání technicky talentovaných jedinců. Potencionální skupina čítá 7 (dle učitelů) resp. 15 (dle rodičů) žáků, kteří jsou technicky zaměřeni. Velká část žáků nemá technické nadání nebo talent jak podle rodičů, tak podle učitelů. Kladně hodnocení jedinci mohou být bráni ostatními žáky jako podivíni a bývají většinou z kolektivu vyčleněni, což opět potvrzují výsledky grafů.

Otázka: Nerad pracuje stereotypně (pozitivní typ)

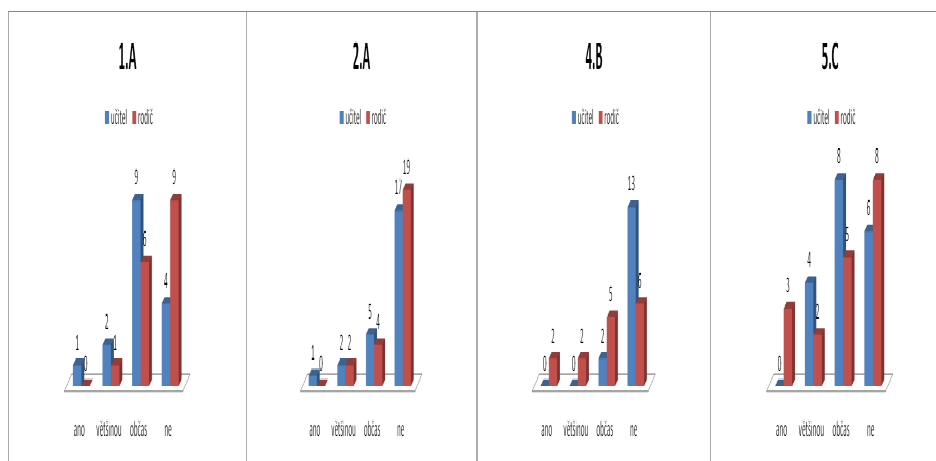
Otázka dle grafů nemá velký význam při vyhledávání talentovaných nebo nadaných jedinců. Valná většina žáků nerada pracuje stereotypně. Proto se většina odpovědí řadí do levé části grafu.

Otázka: detailně se zabývá činnostmi, které ho zajímají (pozitivní typ)

Nadaný nebo talentovaný jedinec má tendenci věnovat se až fanaticky všem věcem, kterým přikládá význam. Na druhou stranu, ostatní činnosti jsou schopni zcela zanedbávat. Jak ukazují grafy, většina žáků spadá do pozitivní levé části grafu. Dalo by se říci, že každý má určitou činnost, o kterou se zajímá. Zavádějící je slovo „detailně“, neboť vždy záleží na hodnotiteli otázky. V rámci kolektivu záleží na typu zájmu a činnosti, aby byl jedinec vyčleněn nebo naopak začleněn do kolektivu. Pro vyhledávání nadaných nebo talentovaných jedinců nemá otázka větší význam.

Otázka: **zajímá se o globální problémy (pozitivní typ)**

Jak již bylo řečeno, jedná se o významnou otázku, která ukazuje na schopnost jedince vnímat a přemýšlet o vztazích určitého uceleného systému. Podle toho také vypadají grafy. Naprostá většina žáků spadá do skupiny „občas“ a „ne“ v zájmu o globální problémy.

Pokud se zaměříme na „ano“, tak se dostaneme k číslu 2 (dle učitelů) resp. 5 (dle rodičů) žáci/ků. V této skupině se jistě skrývají nadaní jedinci s vysokým IQ, kteří vidí vztahy v globálním měřítku. Bývají často vyčleněni z kolektivu.

4.2.2 Význam jednotlivých otázek pro vyhledávání nadaných nebo talentovaných jedinců

Nyní se vrátíme k práci Winebrennerová (2001), která charakterizuje nadané žáky ve dvou ohledech 1) pozitivním a 2) negativním. Otázky byly generovány právě na základě tohoto rozdělení. V této kapitole je provedena analýza použitých otázek, zařazených do kapitol publikované v práci Winebrennerová (2001).

Pozitivní ohled:

1) *mohou mít na svůj věk širokou slovní zásobu a vyspělý verbální projev* - zastoupená otázkou: **snadno poutavě dokončí vyprávění** - na základě vyhodnocení grafů je tato otázka malinko zavádějící. Učitelé i rodiče pravděpodobně nejsou schopni rozpoznat, jaká je standardní slovní zásoba na určitý věk, takže jsou v hodnocení této otázky poněkud benevolentní a spíše se uchylují ke kladné odpovědi. Otázka má význam, pokud další významné otázky doplní charakteristiku studovaného jedince.

2) *mohou mít velmi dobrou paměť* - zastoupená otázkou: **dobře si vše pamatuje** - na základě grafů je většina žáků řazena v kladné části grafu.

Asi je velmi těžké hodnotit, jakou mají paměť, pokud nepoužijeme standardizované srovnávací testy mezi jednotlivými žáky. Takto formulovaná otázka nám nemůže jednoznačně zúžit skupinu, v níž budeme hledat nadané nebo talentované jedince. Spíše nám jasně určí zcela opačnou skupinu jedinců se zcela špatnou pamětí.

3) *mohou se některé věci naučit rychle bez pomoci druhých* - zastoupené otázkami: **při práci s počítačem si lehce osvojí náročné počítačové programy; rád/a se sám/a učí novým činnostem** - na základě grafů je většina žáků u obou otázek řazena do kladné části grafu. Nicméně minimum žáků je řazeno do kolonky jasné "ne". U otázky "na práci s počítačem" je relativně hodně kladných odpovědí (v kolonce "ano"). To znamená, že máme relativně velkou skupinu potenciaálně nadaných nebo talentovaných dětí. Podobně se skupina jeví i u druhé otázky. Je možné, že otázka byla nevhodně formulovaná. Pokud srovnáme význam otázky, tak bych ji formulovala jako významná/nevýznamná.

4) *mohou zvládat složitější myšlenkové operace než vrstevníci* - zastoupené otázkami: **dávají přednost náročnějším úkolům; zvládá bez problémů složitější myšlenkové operace** - na základě hodnocení grafů u obou otázek je jasně ohraničená skupina žáků, kteří jasně dávají přednost náročnějším úkolům a zvládají bez problémů složitější myšlenkové operace. Na tomto základě je tato otázka hodnocena jako významná pro vyhledávání nadaných a talentovaných dětí.

5) *mohou vidět jasně vztahy, příčiny a následky* - zastoupená otázkou: **jasně vidí vztahy, příčiny a následky** - na základě grafů je vidět stoupající tendence od "ano" k "ne". Tím nám otázka výrazně zužuje skupinu žáků, ve které můžeme hledat nadané a talentované jedince.

6) *mohou vidět vzorce, vztahy a souvislosti, které jiní nevidí* - zastoupená otázkou: **vidí vzorce, vztahy a souvislosti, které jiní nevidí** - na základě grafů vidíme stoupající tendenci v počtu odpovědí od „ano“ k „ne“. Zajímavý je fakt, že většina ostatních žáků spadá do pravé části grafu. Otázku bych zařadila mezi významné otázky, které napomohou v hledání nadaných nebo talentovaných jedinců.

7) *mohou vždy přicházet s „lepšími způsoby“ řešení věcí, navrhuje je spolužákům, učitelům, dospělým – ne vždy vhodným způsobem* - zastoupené otázkami: **navrhuje různá řešení úlohy, je stále aktivní; má tendenci řídit činnosti, kterých se účastní; rád/a improvizuje, vymýšlí nová pravidla** - grafy ukazují velký rozdíl v hodnocení učiteli a rodiči. Pokud budeme přikládat větší význam hodnocení učitelů, tak je otázka velmi významná v hledání nadaných nebo talentovaných jedinců.

Pokud se přikloníme k názoru rodičů (což není názor autorky diplomové práce) tak je otázka zcela nevýznamná.

8) *mohou se chtít podělit o vše, co vědí* - zastoupená otázkou: ***snaží se ostatním sdělit, co všechno znají*** - grafy ukazují, že je velký rozdíl v hodnocení učitelů a rodičů. Pokud budeme přikládat větší význam hodnocení učitelů, tak je otázka velmi významná v hledání nadaných nebo talentovaných jedinců. Pokud se přikloníme k názoru rodičů, (což není názor autorky diplomové práce) tak je otázka zcela nevýznamná.

9) *mohou být silně motivovány dělat to, co je zajímavá, a to svým vlastním způsobem, raději pracují nezávisle, některé dokonce samostatně* - zastoupená otázkou: ***vykazuje silnou motivaci pro věc, která ho zajímá; nerad pracuje stereotypně; detailně se zabývá činnostmi, které ho zajímají*** - grafy ukazují na silnou skupinu dětí, které jsou referovány do kladné části grafu. Vysoké hodnoty v kladné části grafu můžeme vysvětlit faktem, že téměř každý jedinec má nějaké záliby, sny nebo koníčky.

Na základě výsledků si myslím, že tato otázka nám nic nenapoví o hledané skupině nadaných nebo talentovaných jedinců.

10) *mohou mít obrovskou míru energie* - zastoupená otázkou: ***nevykazuje známky únavy*** - pokud se zaměříme na kladnou část grafu, tak většina dětí nevykazuje známky únavy jak podle vyučujících, tak podle rodičů. Tyto grafy nám bohužel o přítomnosti potencionálního nadaného nebo talentovaného žáka neřeknou téměř nic.

11) *mohou mít zvýšený smysl pro spravedlnost, morálku a fair play* - zastoupená otázkou: ***vykazuje silnou motivaci pro věc, která ho zajímá*** - grafy ukazují, že otázka není jednoznačně vnímána jak učitelů, tak rodičů. Otázka nám může poukázat na určitou omezenou skupinu, ovšem stále se jedná o velký počet jedinců ve skupině. Pokud srovnáme význam otázky, tak bych ji formulovala jako významná/nevýznamná.

12) *mohou se zajímat o globální problémy* - zastoupená otázkou: ***zajímá se o globální problémy*** - jak již bylo řečeno, jedná se o významnou otázku, která ukazuje na schopnost jedince vnímat a přemýšlet o vztazích určitého uceleného systému. Podle toho také vypadají grafy. Naprostá většina žáků spadá do skupiny „občas“ a „ne“ v zájmu o globální problémy.

13) *usilují o originalitu* - zastoupená otázkou: ***usiluje o jedinečnost a originalitu*** - na grafech je nápadné stejné rozložení odpovědí vyučujících ve všech sledovaných třídách. Velmi málo jedinců je učitelů hodnoceno kladně, proto je otázka významná pro hledání nadaných a talentovaných jedinců.

14) *zajímají se o věci, o které se druzí nezajímají* - zastoupená otázkou: **je zvědavý, klade množství otázek; je bystrý, všímavý a pozorný** - grafy nám ukazují, že velká část dětí je řazena v kladné části grafu, a proto zahrnuje příliš velkou skupinu jedinců. Proto otázka nemá velký význam v hledání nadaných a talentovaných jedinců ve skupině.

15) *má schopnost vidět věci v perspektivě* - zastoupená otázkou: **rozvrhne kompozici obrázku; v prostoru se orientuje snadno a rychle** - na základě rozložení žáků v grafech není možné přikládat otázkám větší význam.

Negativním pohled:

1) *odmítat se podřídít* - zastoupená otázkou: **straní se kolektivu, pracuje raději samostatně** - na základě grafů je relativně malá skupina řazena do "ano", což nám může velmi napomoci při hledání nadaných a talentovaných jedinců. Otázka je důležitá.

2) *odmítat určování práce a příkazy* - zastoupená otázkou: **odmítá určování práce s příkazy** - pokud se zaměříme na odpověď „ano“ zaznamenaná od učitelů, tak nám dává vodítko pro odhalení skutečně nadaného nebo talentovaného jedince. Pokud se podíváme na součet kladných odpovědí ve všech třídách tak potencionálních nadaných nebo talentovaných žáků, jsou jen 2. Grafy nám ukazují, že se jedná o velmi významnou otázku, která nám může pomoci odhalit nadané nebo talentované jedince.

3) *přecitlivěle reagovat na kritiku, snadno se rozpláčou* - zastoupená otázkami: **je impulzivní; je výbušný s prudkými reakcemi** - opět je na grafech vidět rozdílnost vnímání dětí rodiči a vyučujícími. Nicméně většina žáků je situována do pravé části grafu a skupina "ano" je velmi úzká, proto je otázka významná pro hledání nadaných a talentovaných jedinců.

je citlivý a zranitelný; reaguje přecitlivěle na některé podněty - na grafech je vidět, že téměř každý se alespoň někdy cítí zranitelný a citlivý. Na základě výsledku je zřejmé, že tato otázka nám nepomůže v hledání potencionálních nadaných a talentovaných jedinců.

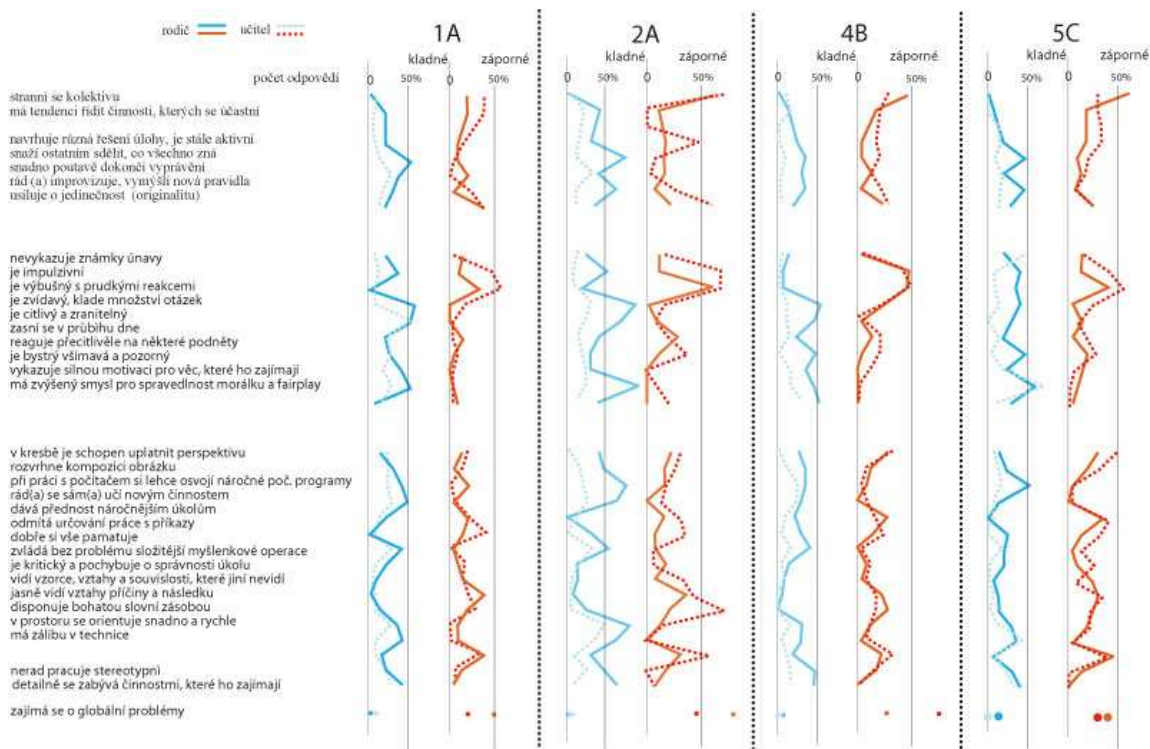
4) *je velmi kritický* - zastoupená otázkou: **je kritický a pochybuje o správnosti úkolu** - grafy jasně ukazují, že občas téměř každý pochybuje o správnosti úkolu. Nadané nebo talentované jedince ovšem můžeme očekávat spíše v odpovědi „ano“. Otázku bych zařadila mezi významné otázky, které napomohou v hledání nadaných nebo talentovaných jedinců.

4.2.3. Poměrná analýza otázek

V této kapitole je představen celkový poměrný graf (graf 1) odpovědí na otázky. Maximální hodnota v sloupci odpovídá vždy počtu dětí ve třídě: 1.A = 16 dětí, 2.A = 24 dětí, 4.B = 15 dětí, 5.C = 18 dětí. Tyto hodnoty vždy reprezentují 100%. V grafu jsou poměřeny odpovědi rodičů (plné čáry) a učitelů (tečkované čáry) v kontextu kladné (odstíny modré) a záporné (odstíny červené) odpovědi. Kladné odpovědi z dotazníku jsou považovány "ANO" a "VĚTŠINOU", zatímco záporné odpovědi jsou považovány "OBČAS" a "NE".

Z grafu je markantní především rozdílné vnímání dětí z pohledu učitele/rodiče. V kladných částech grafu se rodiče pohybují blíže vyšším procentům - což znamená více kladných hodnocení od rodičů, zatímco u záporných odpovědí se rodiče pohybují blíže nižším procentům - což znamená méně kritický pohled na svoje děti. Z této tendence jasně vyplývá, že pokud chceme hledat nějaké mechanismy, které povedou k odhalování nadaných nebo talentovaných dětí, musíme se zaměřit především na školu. Zajímavý je celkový tvar křivek grafu, který je víceméně shodný ve všech třídách (s určitými výchyly). Je to důkaz toho, že otázky, které byly použity v dotazníkové metodě, jsou použitelné pro srovnání různých ročníků, jsou srozumitelné, jednoduché a mají srovnávací hodnotu.

Graf 1 (viz. též příloha č. 7)

4.3 Kazuistika

„Kazuistika je popis a výklad konkrétních případů, zpravidla místo teoretické analýzy pojmových znaků (například raná římská právní kazuistika). Ve vztahu k moderním vědám užíván jako synonymum pro případovou studii.“ (www.wikipedia.cz)

Pro kazuistiku jsem vybrala na základě dotazníků (obr. 1 a, b / 2 a, b) dva případy, které ukazují na možnost, že dítě je talentované (v 1. případě) a nadané (ve 2. případě) ve smyslu Fořtík a Fořtíková (2007). Nicméně oba případy se navzájem prolínají v tom, že talentovaný žák má i určité nadání pro širší skupinu činností a současně nadané dítě má určitý talent pro jednu konkrétní oblast.

1) talentovaný jedinec

a) dotazník od rodiče

Činnost dítěte	Ano	Většinou	Občas	Ne
1Straní se kolektivu, pracuje raději samostatně.				X
1Má tendenci řídit činnosti, kterých se účastní.		X		
1V kresbě je schopen uplatnit perspektivu.			X	
1Rozvrhne kompozici obrázku.		X		
1Při práci s počítačem si lehce osvoji náročné počítačové programy.	X			
1Rád(a) se sám (sama) učí novým činnostem.			X	
1Dává přednost náročnějším úkolům.			X	
1Odmítá určování práce s příkazy.			X	
1Nerad pracuje stereotypně.			X	
1Detailně se zabývá činnostmi, které ho zajímají.	X			
1Nevykazuje známky únavy.		X		
1Je impulzivní.			X	
1Je vybušený s prudkými reakcemi.				X
1Je zvládnutý, klade množství otázek.	X			
1Je citlivý a zranitelný.			X	
1Zasní se v průběhu dne.				X
1Reaguje pečlivě na některé podněty.			X	
1Je bystrý, všímavý, pozorný.	X			
1Vykazuje silnou motivaci pro věci, které ho zajímají.	X			
1Má zvýšený smysl pro spravedlnost, morálku, fair play.		X		
1Dobře si vše pamatuje.	X			
1Navrhuje různá řešení úlohy, je stále aktivní.	X			
1Zvládá bez problému složitější myšlenkové operace.		X		
1Je kritický, pochybuje o správnosti úkolu.			X	
1Snaží se ostatním sdělit, co všechno zná.		X		
1Vidí vzorce, vztahy a souvislosti, které jini nevidí.			X	
1Jasně vidí vztahy příčiny a následku.			X	
13 Disponuje bohatou slovní zásobou.	X			
13 Snadno poutavě dokončí vyprávění.		X		
13 V prostoru se orientuje snadno a rychle.	X			
13 Rád (a) improvizuje, vymýšlí nová pravidla.	X			
13 Usiluje o jedinečnost (originalitu).		X		
13 Má zálibu v technice.	X			
13 Zajímá se o globální problémy.		X		

(viz. též příloha č. 3)

b) dotazník od učitele

Činnost dítěte	Ano	Většinou	Občas	Ne
1Straní se kolektivu, pracuje raději samostatně.			X	
1Má tendenci řídit činnosti, kterých se účastní.		X		
1V kresbě je schopen uplatnit perspektivu.		X		
1Rozvrhne kompozici obrázku.		X		
1Při práci s počítačem si lehce osvoji náročné počítačové programy.	X			
1Rád(a) se sám (sama) učí novým činnostem.		X		
1Dává přednost náročnějším úkolům.		X		
1Odmítá určování práce s příkazy.			X	
1Nerad pracuje stereotypně.	X			
1Detailně se zabývá činnostmi, které ho zajímají.	X			
1Nevykazuje známky únavy.	X			
1Je impulzivní.			X	
1Je vybušený s prudkými reakcemi.				X
1Je zvládnutý, klade množství otázek.	X			
1Je citlivý a zranitelný.			X	
1Zasní se v průběhu dne.				X
1Reaguje pečlivě na některé podněty.			X	
1Je bystrý, všímavý, pozorný.	X			
1Vykazuje silnou motivaci pro věci, které ho zajímají.	X			
1Má zvýšený smysl pro spravedlnost, morálku, fair play.		X		
1Dobře si vše pamatuje.	X			
1Navrhuje různá řešení úlohy, je stále aktivní.	X			
1Zvládá bez problému složitější myšlenkové operace.	X			
1Je kritický, pochybuje o správnosti úkolu.			X	
1Snaží se ostatním sdělit, co všechno zná.		X		
1Vidí vzorce, vztahy a souvislosti, které jini nevidí.		X		
1Jasně vidí vztahy příčiny a následku.	X			
13 Disponuje bohatou slovní zásobou.	X			
13 Snadno poutavě dokončí vyprávění.	X			
13 V prostoru se orientuje snadno a rychle.	X			
13 Rád (a) improvizuje, vymýšlí nová pravidla.	X			
13 Usiluje o jedinečnost (originalitu).		X		
13 Má zálibu v technice.	X			
13 Zajímá se o globální problémy.		X		

(viz. též příloha č. 4)

Jméno: Lucie

Věk: 9

Proč Lucie: Lucii jsem si vybrala na základě dotazníku. V dalším šetření jsem zjistila, že má literární talent, který je na svůj věk poněkud "vyspělý".

Rodinná anamnéza:

Dívka vyrůstá v úplné rodině. Otec i matka jsou pracovníky v pohostinství. Vyrůstá bez sourozenců. Rodina žije ve větším bytě v centru města.

Zdravotní stav - nejsou diagnostikovány žádné potíže. Dle výpovědi matky bylo těhotenství a porod ze subjektivního hlediska v normě.

Osobní anamnéza: Těhotenství i porod v normě. První nápadnosti pozorovány asi ve třech a půl letech, kdy dítě bylo schopno přečíst jednoduchá slova. Slovní projev byl na svůj věk velmi kultivovaný. V první třídě začala psát první básničky. V druhé třídě již obratně používá jazyka jak pro psaní básní, tak krátkých příběhů. Básně se dají charakterizovat jako velmi citově podbarvené s použitím slov "nikterak" nebo "ironicky" aj., které jsou na její věk nepochopitelné. Nicméně pokud se zaměříme na její písemný projev, tak písmo je neupravené s množstvím pravopisných chyb. Ráda píše báničky a texty ve volném čase, aniž by byla k této činnosti nucena.

Psychomotorický vývoj: v raném dětství byla diagnostikována jako jedinec se slabou mozkovou dysfunkcí.

Předškolní docházka: návštěva mateřské školy - vykazovala abnormální schopnost učit se číst, aniž by k tomu byla vedena rodiči.

Školní docházka: 1. 2. i 3. třída je z pohledu prospěchu na nejvyšší úrovni se samými jedničkami. Do školy chodí ráda, i když by raději dala přednost chodit do školy déle než na 8:00 hodinu. Na hodiny se nepřipravuje nijak výjimečně. Ráda píše domácí úkoly, především pokud se týkají slohu. Po večerech ráda píše básničky nebo vymýšlí příběhy. Ráda je čte rodičům i babičce. Baví ji i matematika. Má ráda, když je středem pozornosti. Oblíbenou aktivitou je také hraní v dětském divadelním kroužku, který je organizován ve škole. Občas je spolužákům k posměchu, když není stoprocentně úspěšná. Vždy jí to velmi mrzí a nechápe důvod, protože ona se vždy snaží ostatním pomoci.

Lucie z pohledu učitele: učitel uvádí, že si Lucie samostatně připravuje příspěvky do hodin českého jazyka – čtení (krátké příběhy a básně), avšak omezenost času během výuky (prioritní je učivo), posouvá Luciinu tvorbu spíše do pozadí. Texty, které tvoří, neodpovídají jejímu věku. Učitel je spokojen, že se nemusí Lucii v českém jazyce příliš věnovat, vše zvládá.

Lucie vyhledává rozšiřující informace k učivu z různých encyklopedií, které jsou k dispozici ve třídě, a to v době, kdy svoji práci dokončí dříve než ostatní. Jeví se jako velmi společenská a je ráda středem pozornosti. O přestávkách organizuje volnou zábavu pro spolužáky, různé výměny hraček, hraje se spolužáky fotbálek. Velmi ráda hraje ve třídě pro spolužáky divadlo s plyšovými hračkami.

Pokud se do někoho zamiluje, je schopna učinit cokoli, aby připoutala jeho pozornost. Většinou však píše vyhlédnutému cíli básničky, které jsou ovšem na její věk poněkud vyspělé, a tak se mívá účinkem, neb vyhlédnutý kluk těmto textům nerozumí. Někdy z této snahy bývá frustrována. Také často s učitelem diskutuje a občas nesouhlasí s prací, kterou učitel zadává. V některých momentech má učitel dojem, že je až drzá.

Výstupní hodnocení: Lucie jeví talent pro literaturu. Nicméně v ostatních předmětech nikterak nezaostává, ba naopak. Dle jejího názoru je nejspokojenější, pokud může psát texty, ať už se jedná o básničky nebo krátké příběhy. Dle hodnocení učitele jsou tyto texty skutečně na její věk vyspělé. Nestraní se kolektivu, ba naopak.

Ráda je ve vůdčí roli a stává se ve třídě přirozenou autoritou, ovšem jen pro některé spolužáky. Ti spolužáci, kteří jí nerozumějí, se naopak snaží využít maličkostí, které se jí nepovedou.

To odráží tendenci těchto spolužáků srazit ji pod svoji úroveň. Pravděpodobně učitel tyto momenty ani nepostřehne (viz pohled učitele - nezmiňuje), takže to ani neřeší. Je trochu zarážející, že učitel je spokojen s tím, že Lucie zvládá učivo, a proto není nutné se jí více věnovat. Toto je přesně moment, který může ovlivnit její směřování do budoucnosti.

Prognóza: Lucie se bude dobře učit. Vzhledem k tomu, že učitel ve třech ročnících základní školy nepochopil, že se potkal s talentem na literaturu a nevěnuje její činnosti větší pozornost, její literární talent bude více méně potlačen nezájmem okolí. Možná se prosadí v budoucnosti, ale bude zde handicap času, který mohla věnovat rozvíjení talentu.

2) nadaný jedinec

a) dotazník od rodiče

Činnost dítěte	Ano	Většinou	Občas	Ne
1 Straní se kolektivu, pracuje raději samostatně.				
1 Má tendenci řídit činnosti, kterých se účastní.				
1 V kresbě je schopen uplatnit perspektivu.				
1 Rozvrhne kompozici obrázku.				
1 Při práci s počítačem si lehce osvojí náročné počítačové programy.				
1 Rád(a) se sám (sama) učí novým činnostem.				
1 Dává přednost náročnějším úkolům.				
1 Odmítá určování práce s příkazy.				
1 Nerad pracuje stereotypně.				
1 Detailně se zabývá činnostmi, které ho zajímají.				
1 Nevykazuje známky únavy.				
1 Je impulzivní.				
1 Je výbušný s prudkými reakcemi.				
1 Je zvědavý, klade množství otázek.				
1 Je citlivý a zranitelný.				
1 Zasní se v průběhu dne.				
1 Reaguje přecitlivěle na některé podněty.				
1 Je bystrý, všímavý, pozorný.				
1 Vykazuje silnou motivaci pro věci, které ho zajímají.				
1 Má zvýšený smysl pro spravedlnost, morálku, fair play.				
1 Dobře si vše pamatuje.				
1 Navrhuje různá řešení úlohy, je stále aktivní.				
1 Zvládá bez problému složitější myšlenkové operace.				
1 Je kritický, pochybuje o správnosti úkolu.				
1 Snaží se ostatním sdělit, co všechno zná.				
1 Vidí vzorce, vztahy a souvislosti, které jiní nevidí.				
1 Jasně vidí vztahy příčiny a následku.				
1 Disponuje bohatou slovní zásobou.				
1 Snadno poutavě dokončí vyprávění.				
1 V prostoru se orientuje snadno a rychle.				
1 Rád (a) improvizuje, vymýšlí nová pravidla.				
1 Usiluje o jedinečnost (originalitu).				
1 Má zálibu v technice.				

(viz. též příloha č. 5)

b) dotazník od učitele

	LEHCE	SAMOSTATNĚ	SPRÁVNĚ	LVNĚ
1 Straní se kolektivu, pracuje raději samostatně.				
1 Má tendenci řídit činnosti, kterých se účastní.				
1 V kresbě je schopen uplatnit perspektivu.				
1 Rozvrhne kompozici obrázku.				
1 Při práci s počítačem si lehce osvojí náročné počítačové programy.				
1 Rád(a) se sám (sama) učí novým činnostem.				
1 Dává přednost náročnějším úkolům.				
1 Odmítá určování práce s příkazy.				
1 Nerad pracuje stereotypně.				
1 Detailně se zabývá činnostmi, které ho zajímají.				
1 Nevykazuje známky únavy.				
1 Je impulzivní.				
1 Je výbušný s prudkými reakcemi.				
1 Je zvědavý, klade množství otázek.				
1 Je citlivý a zranitelný.				
1 Zasní se v průběhu dne.				
1 Reaguje přecitlivěle na některé podněty.				
1 Je bystrý, všímavý, pozorný.				
1 Vykazuje silnou motivaci pro věci, které ho zajímají.				
1 Má zvýšený smysl pro spravedlnost, morálku, fair play.				
1 Dobře si vše pamatuje.				
1 Navrhuje různá řešení úlohy, je stále aktivní.				
1 Zvládá bez problému složitější myšlenkové operace.				
1 Je kritický, pochybuje o správnosti úkolu.				
1 Snaží se ostatním sdělit, co všechno zná.				
1 Vidí vzorce, vztahy a souvislosti, které jiní nevidí.				
1 Jasně vidí vztahy příčiny a následku.				
1 Disponuje bohatou slovní zásobou.				
1 Snadno poutavě dokončí vyprávění.				
1 V prostoru se orientuje snadno a rychle.				
1 Rád (a) improvizuje, vymýšlí nová pravidla.				
1 Usiluje o jedinečnost (originalitu).				
1 Má zálibu v technice.				
1 Zajímá se o globální problémy.				

(viz. též příloha č. 6)

Jméno: Miroslava

Věk: 10,8

Proč Miroslava: Miroslavu jsem vybrala na základě dotazníku. V dalším šetření jsem zjistila, že Miroslava vykazuje výborné výsledky v rozmanitých intelektuálních, praktických, či sportovních činnostech.

Z činností jmenujme například: netradiční tvorbu básní a příběhů, netradiční malbu a kresbu, četbu zaměřenou především na žánr fantasy, šachy (již několikrát velmi dobré umístění na soutěžích), zájem o práci s počítačem, košíkářství (výrobky na velmi vysoké úrovni, lehce si osvojila techniku), stolní tenis (několikrát vítězství na turnajích), rybářství, irský tanec, hra na elektrickou kytaru.

Rodinná anamnéza: Dítě vyrůstá v úplné rodině se starším sourozencem. Otec pracuje jako ředitel, matka je pedagogický pracovník. Rodina žije ve městě v menším domku. Zdravotní stav – nejsou diagnostikovány žádné potíže. Dle výpovědi matky bylo těhotenství a porod ze subjektivního hlediska v normě.

Osobní anamnéza: Těhotenství i porod proběhl v naprostém pořádku. Ve dvou letech byly pozorovány první nápadnosti. Dítě samostatně vyrábělo jednotlivé věci podle knih (obrázků). Ve třech letech bylo schopno skládat z písmenek slova. V pátém roce počítala (sčítala a odčítala).

V šesti letech projevila velký zájem o hru na jakýkoliv hudební nástroj bez donucování a velmi aktivně. Nakonec si zvolila kytaru, je samouk. Potřebné informace si vyhledává na internetu. Ve svém volném čase také píše básně. Z celkového pohledu můžeme tvrdit, že je velmi samostatná v jakékoliv činnosti, ovšem pořádek ve svých osobních věcech naprosto postrádá.

Psychomotorický vývoj: probíhal v normě a bez problémů.

Předškolní docházka: návštěva mateřské školy od 5,5 – 6. roku, vykazovala abnormální schopnost učit se číst, aniž by k tomu byla vedena rodiči.

Školní docházka: zahájena v šesti letech na základní škole s rozšířenou výukou jazyků, výuka kolektivní, doplňující úkoly při rychlejším tempu práce.

Miroslava z pohledu učitele: učitel uvádí, že Miroslava je aktivní především v hodinách matematiky, informatiky a přírodovědy. Běžná kolektivní výuka nestačí, proto Miroslava dostává doplňující rozšiřující cvičení. Ochotně pomáhá spolužákům, pokud potřebují pomoc se cvičením, či vysvětluje probranou látku i ve svém volném čase. Nerada pracuje stereotypně, projevují se změny nálady. Skupinovou práci vítá, ve skupině je spíše vůdčí typ, ale nechává prostor pro tvorbu a projev spolužáků.

Výstupní hodnocení: Mirka se jeví jako nadané dítě v oblasti hudby, matematiky, literatury a jazyků. Dle jejího názoru je nejspokojenější, pokud si může samostatně vybírat možnosti a strategie řešení úkolů, v oboru, který ji zajímá. Dle hodnocení učitele je Mirka oblíbená v kolektivu, pomáhá spolužákům, učivo si osvojuje bez problémů, vykazuje samostatnost při plnění svých povinností i při zájmové činnosti, vyhledává různé varianty řešení úkolů. Sama si vyhledává další rozšiřující informace k učivu.

Prognóza: předpokládá se zvládnutí učiva na vysoké úrovni. Mirky nadání se snaží učitelé na základní škole rozvíjet rozšiřujícími a doplňujícími úkoly. Předpokládá se studium na čtyřletém gymnáziu a vysoké škole.

Závěr

Hlavním cílem diplomové práce bylo především zjištění stavu práce s nadanými a talentovanými dětmi na prvním stupni základní školy. Vedlejšími cíli diplomové práce bylo studium vyhledávacích mechanismů nadaných a talentovaných jedinců (použita dotazníková metoda + kazuistika), samotná práce s nadanými dětmi a zhodnocení stavu legislativy a organizace zabývajícími se nadanými a talentovanými dětmi.

Předpoklad číslo 1: se nepotvrdil. Musím říci, že i školy, které se k výzkumu postavily relativně vstřícně, nebyly příliš nadšeny, že nějaký výzkum v jejich zařízení probíhá. Některé školy se k výzkumu postavily vysloveně odmítavě. Bylo to velké překvapení a rozčarování. Pokud se zamyslíme nad důvody, jednoznačně zde převažuje podezření, že školy se bojí zjištění, že práce s nadanými dětmi je zcela na periférii jejich zájmu. Prostě se nadané děti nevyhledávají a nijak se s nimi zvláště nepracuje. Pokud připustíme, že školní prostředí (reprezentované především učiteli) je vhodným prostředím k vyhledávání nadaných nebo talentovaných jedinců, je výše zmíněný nezáměr škol poněkud zarážející a alarmující.

Předpoklad číslo 2: se nepotvrdil. Přístup učitele k talentovanému jedinci je možné ukázat na příkladu z kazuistiky Lucie, která nemá větší oporu v učitelích a spíše je na okraji zájmu s odůvodněním, že jí učivo jde, a proto nepotřebuje větší pozornost učitele. Pravda je právě opačná. Pokud školy nebudou aktivně vyhledávat nadané nebo talentované děti (jedince), nebudou s těmito dětmi pracovat a budou ignorovat výzkumy, které se tímto úkolem zabývají, můžeme dospět k názoru, že ve vzdělání budeme stále stát na úrovni rozvojových zemí.

Předpoklad číslo 3: se potvrdil. Závěrečné hodnocení dotazníkové metody nám ukazuje, že vhodně volenými otázkami s vědomím vážení významů jednotlivých otázek může vést, jak k hodnocení skladby v jednotlivých třídách, tak následně k vyhledávání nadaných nebo talentovaných jedinců.

Otázky musí být mířené na osobité vlastnosti jedinců, jejich postavení v kolektivu a na náplň a formu práce. Vyplatí se volit otázky s jednoznačnou odpovědí.

Otázky, na které neexistuje jednoznačná odpověď, většinou vykazují rovnoměrné rozložení dat v grafech, a tudíž nejednoznačná klasifikace extrémů, ve kterých se můžou skrývat nadaní nebo talentovaní jedinci.

Hodnocení dotazníkové metody je možné provést po jednotlivých odpovědích, což nám umožňuje vážit význam jednotlivých otázek a v kontextu hodnotit složení kolektivu v jednotlivých třídách. Na základě dotazníku je možné vybrat potencionální nadané nebo talentované jedince a dále s nimi pracovat pomocí kazuistiky.

Předpoklad číslo 4: se potvrdil. Na základě kazuistiky je možné definovat postavení jedince ve společnosti. V práci jsem vybrala jednoho zástupce, který jeví talent a druhý, který jeví nadání. Můžeme se podrobně seznámit s fyziognomickými a psychickými potenciály jedinců, na jejichž základě se může s těmito jedinci dále pracovat. V kontextu s grafy, charakterizující složení kolektivu, je možné předpovídat vývoj těchto jedinců právě v kolektivu a tím zabránit zbytečnému zmaření nebo zpoždění vývoje nadaných nebo talentovaných jedinců.

Předpoklad číslo 5: se potvrdil. Legislativní rámec pro práci s nadanými a talentovanými žáky je ukotven v zákoně č.73/2005, str. 507 - 508). Především §12 (Vzdělávání žáků mimořádně nadaných) definuje tyto jedince a dává možnost řediteli školy vytvářet skupiny, ve kterých se vzdělávají žáci stejných nebo různých ročníků v některých předmětech. Zákon dokonce umožňuje Individuální vzdělávací plán (dle § 13), ze kterého vyplývá, že vzdělávání mimořádně nadaných jedinců se *může* uskutečňovat podle individuálního vzdělávacího plánu (IVP), vycházejícího ze vzdělávacího programu školy, závěrů psychologického vyšetření a vyjádření zákonného zástupce žáka nebo zletilého žáka.

Tato práce si neklade za cíl, hodnotit tento zákon, ale dá se říci, že se tohoto zákona nevyužívá v míře, který by si zasloužil. Především zde vážne nezájem a možná i neznalost zástupců jednotlivých škol. Je nutné připomenout, že celkové vzdělání stojí na periférii zájmu politické reprezentace ČR, takže nemůžeme očekávat jakékoliv změny.

Předpoklad číslo 6: se potvrdil. Pokud zmíníme organizace, pomáhající nadaným a talentovaným jedincům, můžeme s potěšením konstatovat, že je situace o poznání lepší. Mnoho organizací má základny v zahraničí a dnes jsou postupně implementovány do naší společnosti.

V práci jsou zmíněné především **WCGTC** (World Council for Gifted and Talented Children – Světová rada pro nadané a talentované děti, **ECHA** (European Council for High Ability, its study and development – Evropská rada pro vysoké schopnosti, jejich výzkum a rozvoj), **Centrum nadání** – místo pro nadané děti a jejich rodiče, vzdělávací a odborné aktivity, **Nadané dítě** – portál pro rodiče a pedagogy, kterým záleží na rozvoji a talentu jejich dětí, **Mensa** – nevýdělečné apolitické sdružení nadprůměrně inteligentních lidí bez rozdílu rasy a vyznání, **portál: www.talenty.eu** – web pro talentované a nadané děti. ZŠ JUDr. J. Mareše. Je pravda, že tyto organizace nemají takové možnosti, aby byly schopny systematicky vyhledávat nadané a talentované děti, jako mají základní školy.

Na závěr bych ráda konstatovala, že jakákoliv práce s nadanými a talentovanými dětmi má velký význam pro směřování celé naší společnosti. Další práce by se mohly věnovat problematice, jak implementovat školám chuť aktivně, systematicky a důsledně vyhledávat tyto jedince.

POUŽITÁ LITERATURA

ADDERHOLT – ELLIOT, M. *Perfectionism and underachievement, Gifted Child Today* 1989. 12 (1): s. 19 -21.

CAMPBELL J., R. *Jak rozvíjet nadání vašich dětí*. Praha: Portál, 2001. 172 s. ISBN 80-7178-516-4.

ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2001. 656 s. ISBN 80-7178-463-1.

FERIANČIKOVÁ, F. *Práce s nadanými a talentovanými dětmi v mateřské škole: bakalářská práce*. České Budějovice: Jihočeská Univerzita, Fakulta pedagogická, 2007. 74 l. Vedoucí diplomové práce Mgr. Renata Jandová.

FOŘTÍK, V., FOŘTÍKOVÁ, J. *Nadané dítě a rozvoj jeho schopností*. Praha: Portál, 2007. 126 s. ISBN 978-80-7367-297-3.

FREEMANOVÁ, J. *Educating the Very Able*. Londýn: Ofsted, 1998. ISBN 0113501005

HANY, E., A. *Modelle und Strategien zur Identification hochbegabter Schuler*. Unveroffentlichte Dissertation. München: Ludwig – Maximilians – Universitat, 1987.

JURÁŠKOVÁ, J. *Základy pedagogiky nadaných*. Pezinok: Formát, 2003. 150 s. ISBN 80-89005-11-1

KRAFFT, T., SEMKE, E. *Test nadání*. Praha: Ikar, 2003. 135 s. ISBN 80-249-0257-5.

LAZNIBATOVÁ, J. *Nadané dieťa – jeho vývin, vzdelávanie a podporovanie*. Bratislava: Iris, 2001. 394 s. ISBN 80-89018-53-1.

MÖNKES F., J., YPENBURG I., H. *Nadané dítě*. Praha: Grada, 2002. 98 s. ISBN 80-247-0445-5.

NEČAS, O. a kol. *Obecná biologie pro lékařské fakulty*. Praha: Jinočany H&H, 2000. 554 s. ISBN 80-86022-46-3.

POWELL, P. & HADEN, T. *The intellectual and psychosocial nature of extreme giftedness*. Roeper Review, 1984. 6: (3), s. 131-133.

RENZULLI, J. S. *The three ring conception of giftedness: A developmental model for creative productivity*. In R. J. Sternberg & J. E. Davidson (Eds.), *Conceptions of giftedness* s. 53-92. New York: Cambridge University Press, 1986.

RENZULLI, J. S. & REIS, S. M. *The schoolwide enrichment model: A comprehensive plan for educational excellence*. Mansfield Center, CT: Creative Learning Press, 1985.

RUISEL, I. *Základy psychologie inteligence*. Praha: Portál, 2000. 183 s. ISBN 80-7178-425-7.

SKALKOVÁ, J. a kol. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. Praha: SPN, 1983. 204 s. ISBN 46-00-22/1.

TERMAN, L. M. *Genetic studies of genius: Vol. 1. Mental and physical traits of a thousand gifted children*. Stanford, CA: Stanford University Press, 1925.

TERMAN, L. M., & ODEN, M. H. *Genetic studies of genius: Vol. 4. The gifted child grows up*. Stanford, CA: Stanford University Press, 1947.

TERMAN, L. M., & ODEN, M. H. *The Stanford studies of the gifted*. In P. Witty (Ed.), *The gifted child* s. 20-46. Boston: D. C. Heath, 1951.

TELMAN, L. M. *Scientists and Non-Scientists in a Group of 800 Gifted Men*. Washington, D. C.: Herbert S. Conrad, U. S. Office of Education, 1954.

TERMAN, L. M., & ODEN, M. H. *Genetic studies of genius: Vol. 5. The gifted group at mid-life*. Stanford, CA: Stanford University Press, 1959.

WEBB, J. T. *Nurturing social-emotional development of gifted children*. In K. A. Heller, F. J. Monks, and A. H. Passow (Eds.), *International Handbook for Research on Giftedness and Talent*, 1994.

WEBB, J. T., MECKSTROTH, E. A., & TOLAN, S. S. *Guiding the gifted child: A practical source for parents and teachers*. Columbus, OH: Ohio Psychology, Oxford: Pergamon Press, 1982. ISBN 525-538.

WINEBRENNEROVÁ, S. *Teaching Gifted Kids in the Regular Classroom*. Minneapolis: Free Spirit, 2001. ISBN 0-295-06870-7.

WHITMORE, J. R. *Giftedness, conflict, and underachievement*. Boston: Allyn & Bacon, 1980. s. 608, ISBN 0205068708.

INTERNETOVÉ ZDROJE

CENTRUM NADÁNÍ MÍSTO PRO NADANÉ DĚTI I JEJICH RODIČE VZDĚLÁVACÍ A ODBORNÉ AKTIVITY [online], 2009. [cit. 27. března 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.centrumnadani.cz/vzdelavani-ucitelu/studenti.html>>.

ČESKÁ ŠKOLA [online], 2007. [cit. 4. dubna 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskaskola.cz/Ceskaskola/Ar.asp?ARI=1036118&CAI=2125&EXPS=intelligence+na+%AkoleIch&SearchType=R1>>.

ECHA SPOLEČNOST PRO TALENT A NADÁNÍ KOLEKTIVNÍ ČLEN MEZINÁRODNÍ SPOLEČNOSTI ECHA [online], 2009. [cit. 27. března 2009]. Dostupný z WWW: <http://www.talent-nadani.cz/texty/nadane_deti1.html>.

KDO JSOU MIMOŘÁDNĚ NADANÍ [online], 2004. [cit. 5. Dubna 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.rvp.cz/clanek/460/18>>.

MENSA ČR [online], 2003 – 2009. [cit. 27. března 2009].

Dostupný z WWW: <<http://www.mensa.cz>>.

NADANÉ DÍTĚ PORTÁL PRO RODIČE A PEDAGOGY, KTERÝM ZÁLEŽÍ NA ROZVOJI NADÁNÍ A TALENTU JEJICH DĚTÍ [online], 2007 – 2008.

[cit. 27. března 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.nadanedite.cz>>.

RENZULLIHO TŘÍKOMPONENTOVÝ MODEL [online], 2001 – 2008.

[cit. 27. března 2009].

Dostupný z WWW: <http://www.nadanedeti.cz/images/talent_kruhy.jpg>.

SBÍRKA ZÁKONŮ ČR [online], 2007. [cit. 4. dubna 2009] Dostupný z : <http://www.centrumnadani.cz/UserFiles/Docs/kurzy/VYHLASKY_C.72_a 73-05.pdf>.

SEJVALOVÁ, J. *Sociální a emocionální potřeby mimořádně nadaných dětí* [online]. 2004. [cit. 29. března]. Dostupný z WWW: <<http://www.rvp.cz/clanek/21>>.

SEJVALOVÁ, J. *Vliv genetiky a prostředí na rozvoj intelektového nadání* [online], 2008. [cit. 29. března]. Dostupný z WWW: <<http://old.paidagogos.net/15/1.html>>.

TALENTY.EU WEB PRO TALENTOVANÉ A NADANÉ DĚTI [online], 2007 – 2008. [cit. 27. března 2009]. Dostupný z WWW: <<http://www.talenty.eu>>.

WIKIPEDIE OTEVŘENÁ ENCYKLOPEDIIE [online], poslední revize 13. 1. 2009 [cit. 27. března 2009]. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/vloha>>.

WIKIPEDIE OTEVŘENÁ ENCYKLOPEDIIE [online], poslední revize 13. 1. 2009 [cit. 27. března 2009]. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/kazuistika>>.

SEZNAM POUŽITÝCH PŘÍLOH

Příloha č. 1

- dotazník pro učitele (je shodný s dotazníkem pro rodiče)

Příloha č. 2

- kazuistika Miroslavy (vyplněná rodičem: matkou)

Příloha č. 3

- kazuistika Lucie (dotazník vyplněný rodičem)

Příloha č. 4

- kazuistika Lucie (dotazník vyplněný učitelem)

Příloha č. 5

- kazuistika Miroslavy (dotazník vyplněný rodičem)

Příloha č. 6

- kazuistika Miroslavy (dotazník vyplněný učitelem)

Příloha č. 7

- graf 1: poměrná analýza otázek z dotazníku

PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Dotazník pro učitele

Nadané dítě na 1. stupni ZŠ

Jméno:..... Datum narození:.....

Třída:..... Adresa ZŠ:.....

Posuzovatel:..... Datum vyplnění:.....

Křížkem označte odpověď, která dítě nejlépe vystihuje.

Činnost dítěte	Ano	Většinou	Občas	Ne
1 Stranní se kolektivu, pracuje raději samostatně.				
1 Má tendenci řídit činnosti, kterých se účastní.				
1 V kresbě je schopen uplatnit perspektivu.				
1 Rozvrhne kompozici obrázku.				
1 Při práci s počítačem si lehce osvojí náročné počítačové programy.				
1 Rád(a) se sám (sama) učí novým činnostem.				
1 Dává přednost náročnějším úkolům.				
1 Odmítá určování práce s příkazy.				
1 Nerad pracuje stereotypně.				
1 Detailně se zabývá činnostmi, které ho zajímají.				
2 Nevykazuje známky únavy.				
2 Je impulzivní.				
2 Je výbušný s prudkými reakcemi.				
2 Je zvědavý, klade množství otázek.				
2 Je citlivý a zranitelný.				
2 Zasní se v průběhu dne.				
2 Reaguje přecitlivěle na některé podněty.				
2 Je bystrý, všímavý, pozorný.				
2 Vykazuje silnou motivaci pro věci, které ho zajímají.				
2 Má zvýšený smysl pro spravedlnost, morálku, fair play.				
3 Dobře si vše pamatuje.				
3 Navrhuje různá řešení úlohy, je stále aktivní.				
3 Zvládá bez problému složitější myšlenkové operace.				
3 Je kritický, pochybuje o správnosti úkolu.				
3 Snaží se ostatním sdělit, co všechno zná.				
3 Vidí vzorce, vztahy a souvislosti, které jiní nevidí.				
3 Jasně vidí vztahy příčiny a následku.				
3 Disponuje bohatou slovní zásobou.				
3 Snadno poutavě dokončí vyprávění.				
3 V prostoru se orientuje snadno a rychle.				
3 Rád (a) improvizuje, vymýšlí nová pravidla.				
3 Usiluje o jedinečnost (originalitu).				
3 Má zálibu v technice.				
3 Zajímá se o globální problémy.				

Příloha č. 2

KAZUISTIKA

Jméno: *Mislava*

Věk: roky + měsíce *10,8 let*

Rodinná anamnéza

Kde dítě vyrůstá charakteristika rodiny: *uplná*

Zaměstnání otce: *ředitel*

Zaměstnání matky: *pedagog*

Sourozenci: *starší bratr*

Místo, kde dítě žije: *obřim město*

Zdravotní stav: *dobry*

Pohled matky na průběh těhotenství: *bez problémů*

Psychomotorický vývoj: *normální*

Osobní anamnéza

Těhotenství a porod (případné komplikace): *těhotenství normální, bez komplikací*

Někjaké nápadnosti v chování dítěte: *chlopečí zájmy - šachy, el. bytara, stolní tenis apod.*

Předškolní docházka

Materská škola: *bratr - 0,5 roku od 1,5 - 6. roku*

Případné zvláštnosti..... *od malinka velmi samostatná*

Školní docházka

Kdy a na jaké škole zahájena: *6. roka veta, 25 s rozvířenou výukou jazyků*

Přístup učitelů: *ostřícný, kolektivní výuka*

Možnosti osobního rozvoje dítěte: *bra na bytara, kroužky DOJ, rozvoj ručních prací a jejich specializace v rodině*

Výstupní hodnocení

Vztah ke škole, k učitelům, ke spolužákům: *vynikající otádká lehká, velmi mnoho domorádků, nepotřebuje rodičské vedení a pomoc s učivem, vyhledává a doplnuje učivo sama.*

Písemný a ústní projev:

Písemný - výborný; ústní - občas se stýdli (což se na kolektiv)

Praktické činnosti, koníčky, zájmové kroužky: *bra na el. bytara, stolní tenis, šachy, hřiště, rybářsko, úsluhovnice, maluje, skládá báň, velké raďa etc.*

Prognóza

Předpokládané další studium: *ano*

Souhlasím s použitím dotazníka k diplomové práci:

Příloha č. 3

Činnost dítěte	Ano	Většinou	Občas	Ne	
1 Straní se kolektivu, pracuje raději samostatně.				X	1
1 Má tendenci řídit činnosti, kterých se účastní.		X			2
1 V kresbě je schopen uplatnit perspektivu.			X		3
1 Rozvrhne kompozici obrázku.		X			4
1 Při práci s počítačem si lehce osvojí náročné počítačové programy.	X				5
1 Rád(a) se sám (sama) učí novým činnostem.			X		6
1 Dává přednost náročnějším úkolům.			X		7
1 Odmítá určování práce s příkazy.			X		8
1 Nerad pracuje stereotypně.			X		9
1 Detailně se zabývá činnostmi, které ho zajímají.	X				10
2 Nevykazuje známky únavy.		X			11
2 Je impulzivní.			X		12
2 Je výbušný s prudkými reakcemi.				X	13
2 Je zvědavý, klade množství otázek.	X				14
2 Je citlivý a zranitelný.			X		15
2 Zasní se v průběhu dne.				X	16
2 Reaguje přecitlivěle na některé podněty.			X		17
2 Je bystrý, všímavý, pozorný.	X				18
2 Vykazuje silnou motivaci pro věci, které ho zajímají.	X				19
2 Má zvýšený smysl pro spravedlnost, morálku, fair play.		X			20
3 Dobře si vše pamatuje.	X				1
3 Navrhuje různá řešení úlohy, je stále aktivní.	X				2
3 Zvládá bez problému složitější myšlenkové operace.		X			3
3 Je kritický, pochybuje o správnosti úkolu.			X		4
3 Snaží se ostatním sdělit, co všechno zná.		X			5
3 Vidí vzorce, vztahy a souvislosti, které jiní nevidí.			X		6
3 Jasně vidí vztahy příčiny a následku.			X		7
3 Disponuje bohatou slovní zásobou.	X				8
3 Snadno poutavě dokončí vyprávění.		X			9
3 V prostoru se orientuje snadno a rychle.	X				10
3 Rád (a) improvizuje, vymýšlí nová pravidla.	X				11
3 Usiluje o jedinečnost (originalitu).		X			12
3 Má zálibu v technice.	X				13
3 Zajímá se o globální problémy.		X			14

Příloha č. 4

Činnost dítěte	Ano	Většinou	Občas	Ne	
1 Straní se kolektivu, pracuje raději samostatně.			X		1
1 Má tendenci řídit činnosti, kterých se účastní.		X			2
1 V kresbě je schopen uplatnit perspektivu.		X			3
1 Rozvrhne kompozici obrázku.		X			4
1 Při práci s počítačem si lehce osvojí náročné počítačové programy.	X				5
1 Rád(a) se sám (sama) učí novým činnostem.		X			6
1 Dává přednost náročnějším úkolům.		X			7
1 Odmítá určování práce s příkazy.			X		8
1 Nerad pracuje stereotypně.	X				9
1 Detailně se zabývá činnostmi, které ho zajímají.	X				10
2 Nevkazuje známky únavy.	X				1
2 Je impulzivní.			X		2
2 Je výbušný s prudkými reakcemi.				X	3
2 Je zvědavý, klade množství otázek.	X				4
2 Je citlivý a zranitelný.			X		5
2 Zasní se v průběhu dne.				X	6
2 Reaguje přecitlivěle na některé podněty.			X		7
2 Je bystrý, všímavý, pozorný.	X				8
2 Vykazuje silnou motivaci pro věci, které ho zajímají.	X				9
2 Má zvýšený smysl pro spravedlnost, morálku, fair play.		X			10
3 Dobře si vše pamatuje.	X				1
3 Navrhne různá řešení úlohy, je stále aktivní.	X				2
3 Zvládá bez problému složitější myšlenkové operace.	X				3
3 Je kritický, pochybuje o správnosti úkolu.			X		4
3 Snaží se ostatním sdělit, co všechno zná.		X			5
3 Vidí vzorce, vztahy a souvislosti, které jiní nevidí.	X				6
3 Jasně vidí vztahy příčiny a následku.	X				7
3 Disponuje bohatou slovní zásobou.	X				8
3 Snadno poutavě dokončí vyprávění.	X				9
3 V prostoru se orientuje snadno a rychle.	X				10
3 Rád (a) improvizuje, vymýšlí nová pravidla.	X				1
3 Usiluje o jedinečnost (originalitu).		X			2
3 Má zálibu v technice.	X				3
3 Zajímá se o globální problémy.		X			4

Příloha č. 5

Činnost dítěte	Ano	Většinou	Občas	Ne	
1 Stranní se kolektivu, pracuje raději samostatně.	☒	☐	☐	☐	1
1 Má tendenci řídit činnosti, kterých se účastní.	☒	☒	☐	☐	2
1 V kresbě je schopen uplatnit perspektivu.	☒	☒	☐	☐	3
1 Rozvrhne kompozici obrázku.	☒	☒	☐	☐	4
1 Při práci s počítačem si lehce osvojí náročné počítačové programy.	☒	☐	☐	☐	5
1 Rád(a) se sám (sama) učí novým činnostem.	☒	☐	☐	☐	6
1 Dává přednost náročnějším úkolům.	☒	☐	☐	☐	7
1 Odmítá určování práce s příkazy.	☒	☒	☐	☐	8
1 Nerad pracuje stereotypně.	☒	☒	☐	☐	9
1 Detailně se zabývá činnostmi, které ho zajímají.	☒	☐	☒	☐	10
2 Nevykazuje známky únavy.	☒	☒	☐	☐	11
2 Je impulzivní.	☒	☐	☐	☐	12
2 Je výbušný s prudkými reakcemi.	☒	☐	☐	☐	13
2 Je zvědavý, klade množství otázek.	☒	☒	☐	☐	14
2 Je citlivý a zranitelný.	☒	☒	☐	☐	15
2 Zasní se v průběhu dne.	☒	☐	☒	☐	16
2 Reaguje přecitlivěle na některé podněty.	☒	☒	☐	☐	17
2 Je bystrý, všímavý, pozorný.	☒	☒	☐	☐	18
2 Vykazuje silnou motivaci pro věci, které ho zajímají.	☒	☒	☐	☐	19
2 Má zvýšený smysl pro spravedlnost, morálku, fair play.	☒	☒	☐	☐	20
3 Dobře si vše pamatuje.	☒	☐	☒	☐	1
3 Navrhne různá řešení úlohy, je stále aktivní.	☒	☐	☒	☐	2
3 Zvládá bez problému složitější myšlenkové operace.	☒	☐	☐	☐	3
3 Je kritický, pochybuje o správnosti úkolu.	☒	☐	☒	☐	4
3 Snaží se ostatním sdělit, co všechno zná.	☒	☐	☐	☐	5
3 Vidí vzorce, vztahy a souvislosti, které jiní nevidí.	☒	☒	☐	☐	6
3 Jasně vidí vztahy příčiny a následku.	☒	☒	☐	☐	7
3 Disponuje bohatou slovní zásobou.	☒	☐	☐	☐	8
3 Snadno poutavě dokončí vyprávění.	☒	☐	☐	☐	9
3 V prostoru se orientuje snadno a rychle.	☒	☒	☐	☐	10
3 Rád (a) improvizuje, vymýšlí nová pravidla.	☒	☐	☒	☐	11
3 Usiluje o jedinečnost (originalitu).	☒	☐	☐	☐	12
3 Má zálibu v technice.	☒	☒	☐	☐	13

Příloha č. 6

	ANO	VELIKOU	ČUDAS	NE	
1 Stranní se kolektivu, pracuje raději samostatně.			X		1
1 Má tendenci řídit činnosti, kterých se účastní.		X			2
1 V kresbě je schopen uplatnit perspektivu.				X	3
1 Rozvrhne kompozici obrázku.				X	4
1 Při práci s počítačem si lehce osvojí náročné počítačové programy.	X				5
1 Rád(a) se sám (sama) učí novým činnostem.	X				6
1 Dává přednost náročnějším úkolům.	X				7
1 Odmítá určování práce s příkazy.	X		X		8
1 Nerad pracuje stereotypně.		X			9
1 Detailně se zabývá činnostmi, které ho zajímají.	X				10
2 Nevykazuje známky únavy.	X				1
2 Je impulzivní.	X				2
2 Je výbušný s prudkými reakcemi.	X				3
2 Je zvědavý, klade množství otázek.		X			4
2 Je citlivý a zranitelný.			X		5
2 Zasní se v průběhu dne.				X	6
2 Reaguje přecitlivěle na některé podněty.			X		7
2 Je bystrý, všímavý, pozorný.		X			8
2 Vykazuje silnou motivaci pro věci, které ho zajímají.	X				9
2 Má zvýšený smysl pro spravedlnost, morálku, fair play.		X			10
3 Dobře si vše pamatuje.	X				1
3 Navrhuje různá řešení úlohy, je stále aktivní.		X			2
3 Zvládá bez problému složitější myšlenkové operace.		X			3
3 Je kritický, pochybuje o správnosti úkolu.			X		4
3 Snaží se ostatním sdělit, co všechno zná.	X				5
3 Vidí vzorce, vztahy a souvislosti, které jiní nevidí.		X			6
3 Jasně vidí vztahy příčiny a následku.			X		7
3 Disponuje bohatou slovní zásobou.	X				8
3 Snadno poutavě dokončí vyprávění.	X				9
3 V prostoru se orientuje snadno a rychle.	X				10
3 Rád (a) improvizuje, vymýšlí nová pravidla.		X			1
3 Usiluje o jedinečnost (originalitu).	X				2
3 Má zálibu v technice.		X			3
3 Zajímá se o globální problémy.		X			4

Příloha č. 7

